

Jaarverslag 2008

Jaarverslag 2008

Inhoud

Personalia per 31 december 2008	5
Verslag van de Raad van Commissarissen	6
Verslag van de directie	
1. Algemeen	7
2. Resultaten en financiële positie	8
3. Verzekeringen	11
4. Beleggingen	13
5. Risicobeheersing	16
6. Toekomstverwachtingen	17
Jaarrekening	
Balans per 31 december	18
Winst- en verliesrekening	20
Kasstroomoverzicht	21
Algemene toelichting	22
Risicoparagraaf	31
Toelichting op de balans per 31 december	34
Toelichting op de winst- en verliesrekening	44
Overige gegevens	
Statutaire bepalingen	48
Bestemming van het resultaat	49
Accountantsverklaring	50
Nadere informatie over bestuurders	51

Colofon

Personalia per 31 december 2008

Raad van Commissarissen

Y.G. Boersma
C.J. van Bokkum
A. Bruggeman
A.F. Graauwmans
H. Jager, voorzitter
R. Polman

Directie

drs. P.N. Schrage
S. van Vuure AAG

Aandeelhouder

Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen;
deze heeft alle aandelen uitgegeven aan de stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek

Administrateur

Mn Services NV

Accountant

Deloitte Accountants BV

Actuaris

Watson Wyatt Insurance Consulting BV

Verlag van de Raad van Commissarissen

Aan de aandeelhouders,

Wij hebben het genoegen u de door de directie opgemaakte jaarrekening 2008 aan te bieden. Overeenkomstig artikel 22 van de statuten is de jaarrekening gecontroleerd door een externe accountant. De accountantsverklaring van Deloitte Accountants BV is bij dit verslag gevoegd.

Wij stellen u voor om de jaarrekening 2008 goed te keuren. Deze goedkeuring strekt tot décharge van de directie voor het in 2008 gevoerde beleid en tot décharge van de Raad van Commissarissen voor het in 2008 uitgeoefende toezicht.

De financiële positie van NV Schade is zeer gezond. Naast een meer dan adequaat eigen vermogen staat een prudente technische voorziening voor te betalen schade. De prudentie is mede nodig door het vooralsnog ontbreken van inzichtelijke gegevens over de instroom van geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikten, die inwerkt op onze producten WGA-Hiaatverzekering en WGA-Basisverzekering.

Het streven is dat de uitkeringen jaarlijks volledig worden geïndexeerd op grond van de ontwikkeling van de cao-lonen in de Metaal en Technische Bedrijfstakken. De indexatie van de uitkeringen is echter voorwaardelijk. De toekenning van de indexatie is naast de hoogte van de ontwikkeling van de cao-lonen afhankelijk van de financiële positie van de NV. Als deze financiële positie in de toekomst zo sterk blijft als ultimo 2008 en de ontwikkeling van de cao-lonen gematigd blijft, dan kan de indexatie in de toekomst naar verwachting volledig worden toegekend.

Rijswijk, 18 mei 2009

Raad van Commissarissen:

Y.G. Boersma, voorzitter

C.J. van Bokkum

A. Bruggeman

A.F. Graauwmans

H. Jager

R. Polman

Verlag van de directie

1. Algemeen

Activiteiten van de NV Schade

De NV Schade verzekert en beheert de portefeuille van uitkeringsgerechtigden van de vrijwillig gesloten verzekeringen tegen inkomensdaling als gevolg van arbeidsongeschiktheid op basis van de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO). Door de beëindiging van de WAO per 31 december 2003 wat betreft instroom van nieuwe schadegevallen en de vervanging per 1 januari 2004 door de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) is de dienstverlening van NV Schade aangepast. De aanpassing houdt in dat, naast bovengenoemd beheer van de WAO-portefeuille, vanaf 1 januari 2004 producten worden gevoerd in het kader van de WIA. In de jaren 2004 en 2005 voor eigen rekening en met ingang van 1 januari 2006 in co-assurantie met twee externe verzekeringsmaatschappijen.

WIA-producten

Voor de jaren 2004 en 2005 werden de in onder III Verzekeringen omschreven producten WGA-Hiaatverzekering en WIA-Bodemverzekering voor eigen rekening van NV Schade gevoerd. De premie is voor die jaren volledig gefinancierd uit de statutaire reserve. Vanaf 1 januari 2006 worden deze producten in co-assurantie gevoerd. Met ingang van 1 januari 2007 is daaraan toegevoegd de WGA-Basisverzekering. Ook voor de jaren 2006, 2007 en 2008 is uit de statutaire reserve via de resultaatbestemming een premiekorting verleend op de premie van de drie producten. Deze bedroeg 75 procent voor het jaar 2006, 50 procent voor het jaar 2007 en variërend per product van 50 tot 60 procent voor het jaar 2008. De co-assurantieovereenkomst met de twee externe verzekeraars is voor de gesloten verzekeringen in de jaren 2006, 2007 en 2008 beëindigd per 31 december 2008. In het najaar 2008 is met de twee externe verzekeraars besloten een nieuwe co-assurantieovereenkomst aan te gaan voor te sluiten verzekeringen in de jaren 2009, 2010 en 2011. Hierbij is de dekking van de producten WIA-Bodemverzekering en WGA-Hiaatverzekering sterk verruimd.

Schadegevallen WIA-producten

Voor de tot stand gekomen verzekeringen in 2004, 2005 en 2006 zijn respectievelijk in 2006, 2007 en 2008 de twee jaar verstreken van de ziekteverzuimperiode. Dit betekent dat degenen die onafgebroken

twee jaar ziek waren en meer dan 65 procent arbeidsgeschikt zijn verklaard eventueel uitkeringsgerechtigd zijn voor de WIA-Bodemverzekering. Het aantal meldingen voor een uitkering van deze eventueel uitkeringsgerechtigden blijft sterk achter bij de verwachting. Dit heeft ertoe geleid dat de getroffen voorzieningen voor de WIA-Bodemverzekering per 31 december 2008 naar beneden zijn bijgesteld. Voor de WGA-Hiaatverzekering, degenen die ten hoogste 65 procent en meer dan 20 procent arbeidsgeschikt zijn, zal in het algemeen het tijdstip waarop men eventueel uitkeringsgerechtigd wordt iets verder in de tijd liggen, afhankelijk van de duur van de loongerelateerde periode. Om deze reden is het aantal meldingen voor een WGA-Hiaatuitkering nog zeer gering. Er kan dan ook nog geen enkele conclusie getrokken worden hoe het aantal werkelijke uitkeringen zich zal gaan verhouden tot het aantal verwachte uitkeringen.

Samenwerking

De samenwerking met de co-assuradeuren binnen de sector Metaal en Technische Bedrijfstakken verliep in de achterliggende periode uitstekend. De invulling door Mn Services van de functie van administratief beheer is op een goede wijze uitgevoerd. Bij de invulling door Mn Services van de functie van vermogensbeheer bleef de performance achter bij de benchmark. Hierover heeft de directie voor de komende jaren goede afspraken gemaakt. Deze afspraken zijn vastgelegd in een nieuwe driejarige overeenkomst, ingaande 1 januari 2009, die zowel de functie van administratief beheer als die van vermogensbeheer omvat.

Uitgangspunten

Belangrijk uitgangspunt bij de uitvoering van de activiteiten is dat de vennootschap geen winst nastreeft. Hierbij worden wel de vereiste solvabiliteitsnormen in acht genomen. Gezien het belang van deze solvabiliteitsnormen is statutair bepaald dat de vennootschap een algemene reserve aanhoudt als 'weerstandsvormogen'. Jaarlijks besluit de directie, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, welk deel van het resultaat aan deze reserve wordt toegevoegd. Het resterende resultaat is beschikbaar voor doeleinden, zoals beschreven in de statuten van de vennootschap.

2. Resultaten en financiële positie

Resultaten

Over 2008 heeft NV Schade een negatief resultaat behaald van 37.804 duizend euro (2007: 33.767 duizend euro positief). Het resultaat over 2008 is sterk beïnvloed door de toerekening van het technisch resultaat over de WIA-producten voor wat betreft de verzekeringsjaren 2006 tot en met 2008:

x 1.000 euro	2008	2007
Resultaat boekjaar	-70.254	33.767
Effect toerekening technisch resultaat	32.450	0
Resultaat winst- en verliesrekening	-37.804	33.767

Aan het einde van de driejarige periode 2006 tot en met 2008 is het technisch resultaat contractueel verdeeld tussen NV Schade en de desbetreffende co-assuradeuren. In het resultaat over de boekjaren 2006, 2007 en 2008 zijn de baten en lasten op 50/50-basis verdeeld tussen NV Schade en de co-assuradeuren. Het totale technische resultaat over 2006 tot en met 2008 bedraagt 38.177 duizend euro positief. Contractueel heeft NV Schade recht op 92,5 procent van dit resultaat. Rekeninghoudend met de in de boekjaren 2006 en 2007 op 50/50-basis verantwoorde baten en lasten, bedraagt het effect van de toerekening van het technisch resultaat voor NV Schade 32.450 duizend euro positief en voor de gezamenlijke co-assuradeuren 32.450 duizend euro negatief.

De belangrijkste resultaatposten over 2008 versus 2007 blijken uit de volgende tabel, waarbij is uitgegaan van het resultaat exclusief het effect van de toerekening van het technisch resultaat:

x 1.000 euro	2008	2007	Mutatie
Premie	36.779	38.197	-1.418
Uitkeringen	-29.218	-29.455	237
Schadevoorziening	36.573	34.914	1.659
Kosten	-7.098	-8.400	1.302
Subtotaal	37.036	35.256	1.780
Beleggingen	-43.770	6.541	-50.311
Resultaat op liquide middelen	-4.105	3.382	-7.487
Voorziening toekomstige premiekorting	-51.268	-13.624	-37.644
Overige resultaten	-8.147	2.212	-10.359
Resultaat boekjaar	-70.254	33.767	-104.021

Het negatieve resultaat over 2008 wordt ten opzichte van het vorige jaar vooral verklaard door de negatieve beleggingsresultaten (inclusief liquide middelen) en de hogere benodigde mutatie van de voorziening voor toekomstige premiekortingen. De beleggingsresultaten zijn nader toegelicht in hoofdstuk 4. De toekomstige premiekortingen betreffen de WIA-producten waarvoor NV Schade een korting verleend op de te factureren premie. Voor de korting over 2009 is eind 2008 een voorziening gevormd. De korting over 2009 is hoger dan die over 2008, zodat het effect op het resultaat 2008 hoger is dan die over 2007.

De overige resultaten bestaan vooral uit eenmalige uitkeringslasten WAO ad 8.200 duizend euro. In 2008 heeft de directie besloten om medio 2009 aan alle uitkeringsgerechtigden voor wat betreft het WAO-Hiaat een eenmalige extra uitkering uit te betalen.

1 Het resultaat over 2007 is aangepast ten opzichte van de jaarrekening 2007. Het betreft een stelselwijziging die nader is beschreven in de algemene toelichting van de jaarrekening.

Premie

De bruto premiebaten over 2008 ten gunste van NV Schade bedragen 36.779 duizend euro (2007: 38.197 duizend euro):

x 1.000 euro	2008	2007	Mutatie
Gefactureerde premies	17.438	19.242	-1.804
Premiekorting	19.341	18.955	386
Bruto premiebaten	36.779	38.197	-1.418

Van de totale bruto premiebaten betreft 19.341 duizend euro premiekorting in verband met WIA-producten. Deze korting is voor 18.460 duizend euro ten laste van de voorziening toegezegde premiekorting toegevoegd aan de bruto premiebaten. Het resterende deel van de premiekorting is door derden gefinancierd.

Aan werkgevers is 17.438 duizend euro (2007: 19.242 duizend euro) gefactureerd. De vermelde premiebedragen zijn exclusief het aandeel van de co-assuradeuren (50 procent) in de premiebatens inzake de WIA-producten.

Uitkeringen

De uitkeringen (geboekte schaden) zijn in 2008 met 0,8 procent gedaald tot 29.218 duizend euro. De daling van de uitkeringen inzake WAO-Hiaat is groter dan de stijging van de uitkeringen inzake WIA-producten:

x 1.000 euro	2008	2007	Mutatie
Uitkeringen WAO-Hiaat	28.575	29.039	-464
Uitkeringen WIA-producten	643	416	227
Uitkeringen	29.218	29.455	-237

Voorziening WIA-gerelateerde producten

De voorziening voor te betalen schaden inzake de WIA-gerelateerde producten is in 2008 met 25.358 duizend euro gedaald tot 120.595 duizend euro (2007: stijging met 9.135 duizend euro). De belangrijkste oorzaak voor de daling betreft een vrijval van 108.854 duizend euro vanwege lagere schademeldingen dan verwacht in de verzekeringsjaren 2004 tot en met 2006 voor de WIA-Bodemverzekering. Daarnaast is er een aanvullende voorziening ad 240 duizend euro gevormd op grond van de toereikendheidstoets. Het verloop van de voorziening is als volgt naar oorzaak samen te vatten:

x 1.000 euro	2008
Beginstand	145.953
Vrijval wegens lagere schademeldingen dan verwacht	-108.854
Subtotaal	37.099
Netto premiebatens, toe te rekenen interest, verrichte uitkeringen e.d.	34.505
Toegekende indexatie	29
Mutatie voorziening verwacht toekomstig premietekort	3.822
Mutatie voorziening overgangsmaatregel	45.518
Mutatie kostenvoorziening	-618
Mutatie inzake toereikendheidstoets	240
Eindstand	120.595

Voorziening WAO-Hiaat

In 2008 is de voorziening voor te betalen schaden inzake WAO-Hiaat gestegen met 18.212 duizend euro (2007: daling met 44.049 duizend euro). De mutatie in 2008 is beïnvloed door een stijging ad 33.407 duizend euro inzake de aanpassing van de rentevoet en de aanpassing naar de generatietafel (zie ook de algemene toelichting in de jaarrekening). Daarnaast is er een aanvullende voorziening ad 2.071 duizend euro gevormd op grond van de toereikendheidstoets. Het verloop van de voorziening is als volgt naar oorzaak samen te vatten:

x 1.000 euro	2008
Beginstand	335.578
Mutatie instroom en AO-klasse, toe te rekenen interest, verrichte uitkeringen e.d.	-25.757
Toegekende indexatie	11.035
Aanpassing rentevoet en aanpassing naar generatietafel	33.407
Mutatie kostenvoorziening	-2.544
Mutatie inzake toereikendheidstoets	2.071
Eindstand	353.790

Aandelenkapitaal en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de som van de bedragen van de volgende posten:

x 1.000 euro	2008	2007
Maatschappelijk en geplaatst aandelenkapitaal	5.672	5.672
Algemene reserve	38.377	89.777
Gewenst weerstandsvermogen	44.049	95.449

De directie van NV Schade heeft besloten om voor de vaststelling van het gewenste weerstandsvermogen per einde 2008 uit te gaan van het standaardmodel van De Nederlandsche Bank voor vaststelling van het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Dit betekent tevens dat het gewenste weerstandsvermogen eind 2008 significant lager is dan eind 2007. Om het gewenste niveau van het weerstandsvermogen te

bereiken is, in aanvulling op het negatieve resultaat ad 37.804 duizend euro, een bedrag ad 12.859 duizend euro onttrokken aan de algemene reserve en toegevoegd aan de statutaire reserve.

Eigen vermogen en financiële positie

Ultimo boekjaar is het eigen vermogen ad 171.615 duizend euro als volgt samengesteld:

x 1.000 euro	2008	2007	Mutatie
Gewenst weerstandsvermogen	44.049	95.449	-51.400
Statutaire reserve	127.566	114.707	12.859
Eigen vermogen	171.615	210.156	-38.541

De statutaire reserve is in 2008 met 12.859 duizend euro toegenomen tot 127.566 duizend euro. De mutatie bestaat volledig uit het vermogen dat beschikbaar is gekomen door de daling van het gewenste weerstandsvermogen.

Eind 2008 voldoet de financiële positie aan de solvabiliteitsnormen zoals deze zijn geformuleerd in de Wet Toezicht Verzekeringsbedrijf.

Dividenduitkering

Gezien het negatieve resultaat over het boekjaar 2008 is het statutair niet mogelijk om dividend uit te keren.

3. Verzekeringen

WAO-regeling

Ook in 2008 zijn evenals in voorgaande jaren de verplichtingen in het kader van de WAO-Hiaatverzekering verder afgenomen. Alleen gevallen die voor het eerst ziek zijn geworden voor 1 januari 2004 komen nog voor een WAO-uitkering in aanmerking. Dit betekent dat er nog tot 2009 enige instroom in de WAO mogelijk blijft. Ook voor de WAO-Hiaatverzekering blijft deze instroom zichtbaar in 2008. De uitstroom door onder andere het bereiken van de 65-jarige leeftijd overstijgt de instroom ruimschoots. Er wordt geen premie meer opgelegd.

De directie heeft besloten in 2009 aan alle verzekerden die op 1 januari 2009 uitkeringsgerechtigd zijn voor de WAO-Hiaatverzekering een eenmalige uitkering te doen. Deze uitkering is mogelijk geworden door de afname van de verplichtingen.

Producten in het kader van de WIA

In 2006 zijn na de inwerkingtreding van de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) drie producten ontwikkeld die op grond van deze wet een beroep doen op de Regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA).

- De WGA-Hiaatverzekering die een aanvulling verstrekt aan de gedeeltelijk arbeidsgeschikte werknemer die er niet in geslaagd is ten minste 50 procent van zijn resterende verdien capaciteit te verdienen en daarom terugvalt op een uitkering afgeleid van het wettelijk minimumloon.
- De WIA-Bodemverzekering die een uitkering ter compensatie van gedeeltelijk verlies aan verdien capaciteit verstrekt aan de gedeeltelijk arbeidsgeschikte werknemer die:
 - wel voor ten minste 15 procent arbeidsongeschikt is geworden,
 - maar geen uitkering op grond van de WIA ontvangt, omdat hij niet voldoet aan de wettelijke drempel van ten minste 35 procent arbeidsongeschiktheid.
- De WGA-Basisverzekering is voor werkgevers die zelf het risico van de WGA-regeling willen dragen. De werkgever is dan verzekerd voor de betaling van de uitkeringslasten die in het kader van het zelf dragen van het risico voor rekening van de werkgever komen.

Uitbreiding van de verzekeringsdekking

In 2008 werd door de directie geconstateerd dat de WGA-Hiaatverzekering onvoldoende dekking bood. Dit betrof de werknemers die wel gedeeltelijk arbeidsongeschikt waren maar hun recht op uitkering verloren, doordat zij niet langer bij een werkgever in de Metaal en Techniek werkzaam konden blijven. Daarnaast werd het niveau van de dekking als niet adequaat gezien. Met ingang van 1 januari 2009 is de WGA-Hiaatverzekering uitgebreid met een extra dekking voor werknemers die er niet in slagen werkzaam te blijven bij een werkgever in de Metaal en Techniek. Tevens wordt de dekking van de WGA-Hiaatuitkering uitgebreid tot tenminste 70 procent van het laatstverdiende loon. Hierdoor zullen ook de werknemers die wel in staat waren 50% of meer van hun resterende verdien capaciteit te verdienen in aanmerking kunnen komen voor een aanvulling op de wettelijke uitkering. Net als bij de wettelijke WGA-loongerelateerde uitkering worden inkomsten uit arbeid slechts voor 70 procent gekort op de hiaatuitkering. Van elke euro die betrokkene zelf verdient houdt hij 0,30 euro over. Werken loont!

Ook de WIA-Bodemverzekering is uitgebreid. Werknemers die buiten de Metaal en Techniek werkzaam zijn behouden hun recht op uitkering. In tegenstelling tot de WGA-Hiaatverzekering is de verzekering niet uitgebreid tot dekking bij werkloosheid.

De directie heeft na overleg met sociale partners besloten de uitbreiding van de verzekering in te laten gaan voor alle nieuwe gerechtigden met een eerste ziekte dag vanaf 1 januari 2007. De uitbreiding van de verzekering wordt in 2009 gefinancierd uit de reserves van de NV Schade. De uitbreiding van de dekking in 2009 wordt dus gerealiseerd zonder dat daar een stijging van de premie tegenover staat.

Premie

De te factureren premies voor 2009 voor zowel de WGA-Hiaatverzekering als de WIA-Bodemverzekering zijn vastgesteld op 0,13 procent van het premieplichtig loon. De aanvulling tot de actuarieel benodigde premie wordt gefinancierd door NV Schade. Daarvoor is eind 2008 een voorziening gevormd van 51.268 duizend euro.

Voor de WGA-Basisverzekering is de premie voor 2009 vastgesteld op 0,13 procent van de premieplichtige loonsom.

Indexatiebeleid

Het indexatiebeleid is erop gericht te streven naar een jaarlijkse volledige indexatie van de uitkeringen. Echter de hoogte van de jaarlijks toe te kennen indexatie is afhankelijk van de financiële positie van NV Schade. Een gunstige financiële positie leidt veelal tot volledige indexatie, terwijl een minder gunstige of ongunstige financiële positie zal leiden tot geen of onvolledige indexatie.

De directie heeft besloten vanaf 2009 voor de indexering van de WAO-Hiaatuitkeringen uit te gaan van de cao-indexering, net als bij de WGA-Hiaat- en WIA-Bodemuitkeringen.

Gezien de gezonde financiële positie van NV Schade ultimo 2007 heeft de directie besloten de WAO-uitkeringen in 2008 met 2,64 procent te indexeren en de WGA-Hiaat- en WIA-Bodemuitkeringen met 1,0 procent (gelijk aan de cao-indexering in 2008).

De directie heeft op basis van de financiële positie van NV Schade ultimo 2008 tevens besloten om zowel de WGA-Hiaat- en WIA-Bodemuitkeringen als de WAO-Hiaatuitkeringen per 1 januari 2009 met de in de Metaal en Techniek afgesproken cao-verhoging van 3,5 procent te indexeren.

4. Beleggingen

Financiële markten in 2008

Het jaar 2008 stond in het teken van de steeds dieper wordende en uitdijende kredietcrisis die uiteindelijk in het vierde kwartaal zeer verstrekkende gevolgen kreeg. Wat in de tweede helft van 2007 begon met een qua omvang en reikwijdte beperkte crisis, geconcentreerd in de Amerikaanse subprime hypotheekmarkt, sloeg gedurende 2008 over naar andere segmenten en regio's. Banken in de VS en Europa moesten voor honderden miljarden afschrijven op allerlei gestructureerde producten. Vanwege gebrek aan vertrouwen kwam het interbancaire geldverkeer onder druk te staan, hetgeen de kredietmarkt verder verslechterde. De surséance van betaling van Lehman Brothers half september veroorzaakte daarbij nog een stroomversnelling. Het besef dat een bank van dergelijke omvang kon omvallen, deed het wantrouwen tussen banken verder toenemen, waarmee de interbancaire geldmarkt vrijwel tot stilstand kwam. Bovendien veroorzaakte het omvallen van Lehman een kettingreactie, doordat ook tegenpartijen en andere financiële instellingen in de funding problemen kwamen. Dit leidde in meerdere gevallen tot faillissement. De resterende zakenbanken werden in sneltreinvaart omgevormd tot algemene banken. Aangezien particuliere investeerders niet bereid of in staat waren het verder benodigde kapitaal te verschaffen, was omvangrijke overheidsfunding nodig om de financiële sector draaiende te houden (zo ook in Europa met ondermeer Dexia en Fortis).

In het vierde kwartaal kwamen ook de gevolgen van de financiële crisis voor de reële economie pijnlijk aan de oppervlakte. In het begin van het jaar was nog een V-vormig herstel van de Amerikaanse economie mogelijk. Met de verdiepende kredietcrisis nam echter de bereidheid en mogelijkheid van banken om leningen te verschaffen aan consument en bedrijfsleven scherp meer af. Dit zorgde voor toenemende wanbetalingen bij de – zwaar in de schulden zittende – consument en financieringsproblemen in ook de niet-financiële sector. Technische problemen werden daardoor reële problemen. Al met al is de reële economie vrijwel tot stilstand gekomen in het vierde kwartaal. In de ontwikkelde landen is sprake van een breed (opvallend synchroon) verval in consumentensectoren, dienstverlening en industrie. De fiscale en monetaire autoriteiten grepen ongekend hard en snel in – met name in de Verenigde Staten – maar konden niet voorkomen dat de VS, eurozone en

Japan in diepe recessie het jaar eindigden. Bovendien is ook in de opkomende landen (bijvoorbeeld China) duidelijk sprake van een groeivertraging. Dit had tot gevolg, dat waar in de eerste helft van het jaar er nog sprake was van oplopende inflatieangst, deze in de tweede helft van het jaar omsloeg in deflatieangst.

Het is zeer lastig om de deflatoire druk die de reële economie en financiële markten op elkaar uitoefenen, op te heffen. Stimuleringsmaatregelen lijken niet op te wegen tegen de gaten in inkomen en kapitaal die de kredietcrisis heeft geslagen. Het proces van het afbouwen van schulden ("deleverage") is bovendien pas net begonnen en heeft nog een lange weg te gaan. Al met al maakt dit dat de huidige recessie naar verwachting relatief lang en diep zal zijn.

In de financiële markten ontstond met name vanaf begin oktober een massale vlucht naar (meer) zekerheid en was er sprake van gedwongen verkopen op ongekende schaal. Vrijwel alle risicovolle beleggingen werden in enorm tempo afgebouwd. Zo kenden aandelenmarkten de grootste koersdalingen sinds 1933. Bovendien liep de opslag voor Europese 'Investment Grade' bedrijfsobligaties gedurende het jaar stevig op met circa 130 basispunten en was de correctie in het 'High Yield' segment nog veel groter. Wel resulteerde de extreme risicoaversie in enorme koersstijgingen van staatsleningen.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is in 2008 aangepast. In de portefeuille die wordt aangehouden ten behoeve van de (aflopende) WAO-verplichtingen is begin 2008 volledig in lijn gebracht met de verplichtingenstructuur. Deze zogenoemde matchingportefeuille is tot stand gekomen na een door de directie geïnitieerde studie naar de verplichtingenstructuur met betrekking tot de WAO-verzekering. Op grond van dit aangepaste beleggingsbeleid voor dit deel van de portefeuille werd in het voorjaar van 2008 een substantieel gedeelte (circa 55 miljoen euro) van de Europese aandelenportefeuille verkocht. De portefeuille bestaat nu uitsluitend uit vastrentende waarden. Daarnaast werd besloten om binnen de opbouw van het WIA-vermogen nog meer accent op spreiding en daarmee diversificatie te leggen. In deze portefeuille werd gestart met beleggingen in hedge funds,

commodities, hoogrentende beleggingen en onroerend goed. Met name de laatste assetcategorie zal (zeer) geleidelijk worden opgebouwd.

Op grond van de verdere wereldwijde spreiding van de beleggingen is de portefeuille van NV Schade gevoelig voor fluctuaties van de koers van de Amerikaanse dollar. Dit risico wordt sinds 2007 volledig afgedekt middels valutatermijncontracten. Het koersrisico van het Britse pond werd ook in het verleden reeds voor 100 procent afgedekt.

De substantiële omzettingen in het beleggingsbeleid hebben niet kunnen voorkomen dat een negatief totaal rendement werd behaald. In vergelijking met het beleggingsbeleid dat tot en met 2007 is gevoerd zijn de verliezen op met name de aandelenportefeuille relatief beperkt gebleven.

Vastrentende waarden

Ondanks de verder doorgevoerde diversificatie is nog steeds het overgrote gedeelte van het vermogen belegd in vastrentende waarden. De WAO-portefeuille is volledig belegd in vastrentende waarden en de WIA-portefeuille voor ruim 70 procent. Spreiding vindt plaats over staats- en bedrijfsobligaties en inflatiegerelateerde obligaties. 2008 was wederom een turbulent jaar op de obligatiemarkten wereldwijd, in het bijzonder het vierde kwartaal. Met name vanaf begin oktober was er sprake van een massale vlucht naar (meer) zekerheid en gedwongen verkopen op ongekende schaal. Vrijwel alle uiteenlopende risicovolle beleggingen werden in enorm tempo afgebouwd. Staatsleningen profiteerden van de kredietcrisis. De koerswinsten op staatsleningen vonden geheel in de tweede helft van het jaar plaats. In de eerste helft van het jaar was er nog sprake van oplopende inflatieangst en daarmee oplopende rentes, met name naar aanleiding van hard stijgende voedsel- en energieprijzen. Deze sloeg echter in de tweede helft van het jaar – met een climax in het vierde kwartaal – om in deflatieangst. In combinatie met de extreme risicoaversie resulteerde dit in de enorme koersstijgingen van staatsleningen en daarmee dalende rentes. De opslag voor Europese bedrijfsobligaties liep gedurende het jaar stevig op van circa 50 basispunten aan het begin van het jaar naar circa 180 basispunten aan het eind van het jaar. De correctie in het 'High Yield' segment was nog veel

groter. De hoogrentende beleggingen namen door deze stijgende opslag fors in waarde af. Staatsobligaties van opkomende economieën hadden minder 'last' van de kredietcrisis, maar behaalden eveneens negatieve resultaten. Medio 2008 werd gestart met investeringen in bankleningen. Deze leningen zijn een interessante belegging door de sterk gedaalde waarderingen. De inflatiedekkende obligaties (euro) behaalden een beperkt negatief rendement door de sterk afgenomen inflatieverwachtingen en daarmee samenhangende hogere reële rente.

Uiteindelijk kwam het totale rendement in 2008 over de vastrentende onderdelen uit op:

Vastrentende waarden		2008
Vastrentend Europa	WAO	7,1%
Vastrentend Europa	WIA	-3,1%
Vastrentend Hoogrentend		-13,7%
Vastrentend Inflatie		-0,1%

Naast regionale spreiding en spreiding over segmenten is de spreiding over verschillende debiteurenkwaliteiten van groot belang binnen de vastrentende waarden portefeuille. De kredietcrisis en de gevolgen daarvan voor de reële economie bevestigt het belang dat hieraan wordt gehecht. Hoe beter de debiteurenkwaliteit (b.v. Staatsobligaties Duitsland), hoe lager naar verwachting de couponrente is. En andersom geldt dat voor lagere debiteurenkwaliteiten (steeds) hogere rentevergoedingen worden verkregen. Lagere debiteurenkwaliteiten houden hogere risico's in. Daarom worden strenge restricties gesteld ten aanzien van de debiteurenkwaliteit.

Aandelen

Naast de omvangrijke portefeuille vastrentende waarden nemen aandelen een belangrijke plaats in de beleggingsportefeuille in. Dit is gebaseerd op het hogere verwachte rendement van aandelen in vergelijking met andere beleggingscategorieën. Spreiding binnen de aandelenportefeuille vindt plaats over regio's en sectoren. Het fonds belegt in aandelen in Europa, Verenigde Staten, Verre Oosten en opkomende markten. Aandelen kennen een duidelijk hoger risicoprofiel dan bijvoorbeeld vastrentende waarden. De resultaten van aandelen kunnen over

de jaren heen sterk schommelen. Dit werd in 2008 pijnlijk duidelijk door de gevolgen van de kredietcrisis.

De eerste drie kwartalen kenmerkten zich al door koersdruk op aandelen, maar vanaf begin oktober was er daadwerkelijk sprake van een massale vlucht naar (meer) zekerheid en gedwongen verkopen op ongekende schaal. Vrijwel alle uiteenlopende risicovolle beleggingen werden in enorm tempo afgebouwd. Zo kenden aandelenmarkten de grootste koersdalingen sinds 1933. Over het vierde kwartaal verloren de Westerse aandelenmarkten (bijna) een kwart van hun waarde. Over heel 2008 boekte de Amerikaanse S&P 500 een koersdaling van 39 procent en de Dow Jones Euro Stoxx 50 van zelfs 44 procent.

In 2008 werden wereldwijd sterk negatieve rendementen geboekt. Voor NV Schade kwam het totaal rendement op aandelen in 2008 uit op:

<i>Aandelen</i>	2008
Aandelen Ontwikkeld	-41,5%
Aandelen Opkomende Landen	-50,0%

Overige zakelijke beleggingen

Op grond van de wens tot verdere diversificatie over rendementsbronnen is in 2008 gestart met beleggingen in Europees onroerend goed, commodities en hedge funds. Ook voor deze beleggingsvormen wordt gestreefd naar verdere onderliggende spreiding. Onroerend goed leverde in de afgelopen jaren goede en stabiele resultaten op. In 2008 echter kende de vastgoedmarkt één van de roerigste jaren van de afgelopen decennia. Steeds meer negatief nieuws kwam er naar buiten en steeds minder liquiditeit was er voorhanden. Dit heeft zich vertaald in een pessimistische stemming op de verschillende vastgoedmarkten. Het resultaat op de in opbouw zijnde portefeuille vastgoedbeleggingen kwam in 2008 uit op -7,8 procent. De waarde van de opgebouwde commodities portefeuille daalde flink als gevolg van de sinds medio 2008 sterk gedaalde olieprijs. De hedge fundsportefeuille behaalde in vergelijking daarmee nog een redelijk resultaat. Echter ook hier was het rendement negatief.

Het totaal rendement over 2008 voor wat betreft de overige zakelijke beleggingen is:

<i>Overige zakelijke waarden</i>	2008
Vastgoed	-7,8%
Commodities	-46,7%
Hedge Funds	-5,6%

Behaalde rendementen

Het totale resultaat op de beleggingsportefeuille van NV Schade over 2008 kwam uit op 43.770 duizend euro negatief. Het totaal behaalde beleggingsrendement kwam uit op:

<i>Totaal</i>	2008
Totaal behaalde rendement op WIA-portefeuille*	-14,2%
Totaal behaalde rendement op WAO-portefeuille*	3,4%

* inclusief valuta-effect en kosten.

5. Risicobeheersing

Algemeen

NV Schade onderneemt op basis van een gezond evenwicht tussen risico en rendement. Daarbij wordt er gestreefd naar een gematigd risicoprofiel. De risico's zijn te splitsen in risico's op het gebied van schadeontwikkeling en beleggingen. Deze risico's worden nauwgezet gevolgd en zonodig worden er maatregelen getroffen. De risico's zijn gekwantificeerd in de risicoparagraaf van de jaarrekening.

Schaderisico

Met het schaderisico wordt bedoeld dat de werkelijke ontwikkeling van de schades afwijkt van de in de premiestelling gebruikte aannames. Dit kan het gevolg zijn van meer deelnemers die invalideren of minder deelnemers die revalideren dan in de premiestelling is aangenomen. Ook wijzigingen in wet- en regelgeving, alsmede rechterlijke uitspraken kunnen het schaderisico beïnvloeden. Het risico wordt beperkt door adequate procedures voor de afhandeling van claims.

Beleggingsrisico

Het beleggingsrisico is het risico dat de beleggingsopbrengsten lager zijn dan de gehanteerde rekenrente. Hierbij gelden de volgende risicogebieden: marktrisico (valutarisico, renterisico en aandelenkoersrisico), kredietrisico en liquiditeitsrisico.

• Marktrisico

Het marktrisico is het risico van negatieve gevolgen van wijzigingen in de marktwaarde van financiële instrumenten als gevolg van schommelingen in wisselkoersen, rentepercentages en aandelenkoersen. De beheersing van het marktrisico in het algemeen richt zich op de gevolgen van financiële veranderingen voor structurele posities (almarisico). Periodiek vindt matching van activa en passiva plaats.

- Valutarisico

NV Schade is vrijwel geheel actief in Nederland, zodat op geldstromen geen valutarisico wordt gelopen. De beleggingen en de beleggingsresultaten worden wel beïnvloed door valutakoersen.

Het betreft vooral de Amerikaanse dollar. Om het risico van valutaposities te beheren wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten.

- Renterisico

Het renterisico ontstaat enerzijds uit de beleggingen in vastrentende waarden en anderzijds uit de langlopende verplichtingen. Het renterisico wordt beheerd door gebruik te maken van derivaten om ongunstige rentebewegingen in de markt die van invloed zijn op de beleggingen en de verplichtingen af te dekken.

- Koersrisico aandelen

Door de mutaties in de marktwaarde van de aandelen loopt NV Schade koersrisico. Dit risico wordt actief bewaakt en beheerd door het gebruik van derivaten, waardoor het effect van mogelijke ongunstige marktbevingen wordt verminderd.

• Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat de waarde van beleggingen en andere financiële vorderingen daalt doordat tegenpartijen geheel of gedeeltelijk niet aan hun verplichtingen voldoen of dat de verwachting is dat ze dat niet kunnen. NV Schade belegt volledig via beleggingsfondsen. Het beleid van deze fondsen is er op geënt om het kredietrisico te beperken. Hierbij zijn maximale posities per tegenpartij vastgesteld.

• Liquiditeitsrisico

NV Schade voert via haar uitvoerder een actief cashmanagement op grond waarvan voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de directe verplichtingen te kunnen voldoen. Hierbij geldt dat er voor de run-off van de WAO-verzekeringssportefeuille een aparte beleggingsportefeuille is. Bij het beleggingsbeleid van deze portefeuille wordt specifiek rekening gehouden met de maandelijks benodigde cash outflow. Daarnaast zijn er kredietfaciliteiten waarover op korte termijn beschikt kan worden. In hoofdstuk 4 is ten aanzien van de beleggingen tevens ingegaan op een aantal specifieke risicobeheersingmaatregelen.

6. Toekomstverwachtingen

Ontwikkelingen

De daling van het totale aantal arbeidsongeschikten dat met de invoering van de strengere keuringseisen en de Wet Verbetering Poortwachter al bij de WAO-instroom was gerealiseerd, heeft zich doorgezet na de invoering van de Wet WIA per 29 december 2005. Deze instroombeperking is ook zichtbaar bij de instroom in 2008 in de WGA-Hiaatverzekering, de WIA-Bodemverzekering en de WGA-Basisverzekering. Naar verwachting zal ook in 2009 en volgende jaren de instroom in de wettelijke arbeidsongeschiktheidsregeling structureel op een laag niveau gehandhaafd blijven.

De NV Schade blijft de WAO-uitkeringen uit de bestaande verzekeringsportefeuille inzake de verzekeringsjaren 1993 tot en met 2003 verzorgen.

Verwachtingen

Tot en met 2008 zijn er nog nauwelijks uitkeringen gedaan vanuit de WGA-Basisverzekering en de WGA-Hiaatverzekering. Te verwachten valt dat vanaf 2009 de omvang van het beroep op deze regelingen zal toenemen vanwege enerzijds de ingangsdatum van de WGA-Basisverzekering en de wachttijd voor de WGA-Hiaatverzekering anderzijds.

De uitbreiding van de dekking in de WGA-Hiaatverzekering en in mindere mate ook in de WIA-Bodemverzekering zal daarnaast tot een stijging van de instroom in die regelingen leiden. Omdat de nieuwe voorwaarden alleen gelden voor verzekerden met een eerste ziekte dag vanaf 1 januari 2007 zal pas in de loop van 2009 zichtbaar worden in welke omvang dit volume-effect zich zal voordoen.

NV Schade streeft er naar dat de uitkeringen jaarlijks volledig worden geïndexeerd met de cao-index. Indexatie van de uitkeringen is echter voorwaardelijk. Toekenning van de indexatie is afhankelijk van de in enig jaar geldende financiële positie. De huidige economische ontwikkelingen raken uiteraard ook NV Schade. De financiële positie van NV Schade is echter erg sterk. Naar verwachting zal het in de komende jaren mogelijk blijven dat de indexatiebelofte kan worden nagekomen.

Rijswijk, 18 mei 2009

Directie:

drs. P.N. Schrage
S. van Vuure AAG

Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER
(NA RESULTAATBESTEMMING)

ACTIEF	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
Beleggingen (1)*		
Overige financiële beleggingen		
- Obligaties	304.890	0
- Aandelen	249.953	692.091
- Belangen in beleggingspools	106.112	53.624
- Deposito's bij kredietinstellingen	18.043	3.400
Totaal beleggingen	678.998	749.115
Vorderingen uit hoofde van beleggingen (2)	32.299	0
Vorderingen (3)		
- Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers	1.749	2.082
- Overige vorderingen	7.319	7.092
Totaal vorderingen	9.068	9.174
Overige activa (4)		
- Liquide middelen	10.501	12.887
Afgeleide financiële instrumenten (5)	6.479	933
Totaal actief	737.345	772.109

* Het cijfer achter een balanspost verwijst naar de toelichting op de balans per 31 december.

PASSIEF		2008	2007
		x 1.000 euro	x 1.000 euro
Eigen vermogen	(6)		
Gestort en opgevraagd kapitaal		5.672	5.672
Algemene reserve		38.377	89.777
Weerstandsvermogen		44.049	95.449
Statutaire reserve		127.566	114.707
Totaal eigen vermogen		171.615	210.156
Technische voorzieningen voor te betalen schade	(7)	474.385	510.958
Voorziening voor toegezegde premiekorting	(8)	48.918	34.570
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	(9)	20.528	21
Schulden	(10)		
Schulden aan kredietinstellingen		7.297	4.638
Overige schulden		10.502	3.854
Totaal schulden		17.799	8.492
Overlopende passiva	(11)	0	12
Afgeleide financiële instrumenten	(12)	4.100	7.900
Totaal passief		737.345	772.109

WINST - EN VERLIESREKENING

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
TECHNISCHE REKENING SCHADEVERZEKERING		
Verdiende premies eigen rekening (13)		
Bruto premies	36.779	38.197
Toegerekende opbrengst uit beleggingen (14)	-43.770	6.541
Overige technische baten eigen rekening (15)	2.199	5.735
Totaal baten	-4.792	50.473
Schaden eigen rekening (16)		
Geboekte schaden (bruto)	29.218	29.455
Wijziging voorzieningen voor te betalen schaden	-36.573	-34.914
Totaal schaden eigen rekening	-7.355	-5.459
Toevoeging voorziening toegezegde premiekorting (17)	51.268	13.624
Bedrijfskosten (18)	7.098	8.400
Overige technische lasten eigen rekening (19)	14.451	141
Totaal lasten	65.462	16.706
Saldo van baten en lasten	-70.254	33.767
Toerekening technisch resultaat (20)	32.450	0
Resultaat	-37.804	33.767
De resultaatbestemming is in de balans verwerkt en gespecificeerd bij de Overige gegevens.		
Samenstelling totaalresultaat		
Resultaat winst- en verliesrekening	-37.804	33.767
Mutatie eigen vermogen (niet zijnde kapitaalstortingen en -onttrekkingen)	0	0
Totaal resultaat	-37.804	33.767

* Het cijfer achter een post uit de winst- en verliesrekening verwijst naar de toelichting op de winst- en verliesrekening.

KASSTROOMOVERZICHT

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
Operationele activiteiten		
Premies*	18.199	16.466
Uitgekeerde schaden	-28.935	-33.330
Bedrijfskosten	-8.458	-8.151
Overige mutaties	-4.471	3.720
Kasstroom uit operationele activiteiten	-23.665	-21.295
Financieringsactiviteiten		
Uitbetaald dividend	-737	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-737	0
Beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen	921.768	1.334.711
Directe beleggingsopbrengsten	10.642	5.839
Aankopen en verstrekkingen	-856.206	-1.300.388
Kosten van vermogensbeheer	-508	-2.103
Overige mutaties	-51.203	-16.740
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	24.493	21.319
Mutatie in geldmiddelen	91	24
De mutatie in geldmiddelen bestaat uit de volgende balansposten:		
Liquide middelen	10.501	12.887
Verplichtingen aan Bancaire instellingen **	-2.161	-4.638
Stand per einde boekjaar	8.340	8.249
Stand per einde vorig boekjaar	8.249	8.225
Mutatie in geldmiddelen	91	24

* In de post geboekte bruto premies in de winst - en verliesrekening is een bedrag begrepen voor verleende kortingen. Deze kortingen veroorzaken geen kasstroom, waardoor het bedrag aan premies in het kasstroomoverzicht lager is.

** Exclusief deposito's

Algemene Toelichting

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening, zoals deze zijn vermeld in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), in het bijzonder Richtlijn 605 Verzekeringsmaatschappijen.

Aandeelhouder

Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen is de aandeelhouder van NV Schade. Deze heeft alle aandelen uitgegeven aan de stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek.

Product en oogmerk

De NV Schade voert diverse producten op het gebied van arbeidsongeschiktheid.

Eenzijds biedt NV Schade drie producten aan op het gebied van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen: een WIA-Bodemverzekering, een WGA-Hiaat-verzekering en een WGA-Basisverzekering. Deze worden in co-assurantie aangeboden aan werkgevers en werknemers in de Metaal en Techniek. Anderzijds betreft het een verzekering van het WAO-Hiaat waarvoor vanaf 1 januari 2004 een run-off scenario geldt.

De NV Schade heeft geen winstoogmerk. Om te voldoen aan de eisen met betrekking tot het weerstandsvermogen van de vennootschap moeten, overeenkomstig artikel 24 lid 1 sub a van de statuten, toevoegingen aan dit weerstandsvermogen uit het resultaat plaatsvinden.

Als weerstandsvermogen wordt beschouwd het totale eigen vermogen exclusief de statutaire reserve. Het resterende saldo van baten en lasten is conform artikel 24 lid 1b en 1c beschikbaar voor dividenduitkering en toevoeging aan de tot het eigen vermogen behorende statutaire winstreserve.

Doelstelling

Het doel van de vennootschap betreft:

- a. “de verzorging van werknemers en gewezen werknemers in de Metaal en Techniek (i), middels het aanbieden en verzorgen van schadeverzekeringen en herverzekeringen

ter dekking van financieel risico als gevolg van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid als bedoeld in de: Werkhervattingregeling Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (“WGA”) en de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (“WIA”) en (ii) middels het afwickelen van schadeverzekeringen en herverzekeringen ter aanvulling van uitkeringen uit hoofde van de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering, welke aanvulling strekt ter dekking van de financiële gevolgen voor de werknemer in de Metaal en Techniek als gevolg van het gewijzigde uitkeringsregime van deze wet per 1 augustus 1993;

- b. het aanbieden en verzorgen van aanverwante WGA- en WIA-producten;
- c. het aanbieden en verzorgen van reïntegratieproducten en al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Algemeen Verbindend Verklaring (AVV) van de CAO

In het kader van de Algemeen Verbindend Verklaring van de CAO deelt de directie mee dat de opbrengsten van de beleggingen aangewend zijn in het kader van de in de voorgaande alinea vermelde doelstelling.

Omdat de vennootschap meerdere producten heeft die allemaal onder één categorie vallen, is een specificatie van de lasten naar meerdere activiteiten niet opgenomen.

Bestendige gedragslijn

In 2005 heeft het parlement besloten dat de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) met terugwerkende kracht is beëindigd voor wat betreft nieuwe ziektegevallen na 31 december 2003. Hierdoor is er vanaf verzekeringsjaar 2004 geen instroom van ziektegevallen. De uitkeringen voor de ziektegevallen voor de verzekeringsjaren 1993 tot en met 2003 worden ook na 2005 verzorgd door NV Schade. In deze jaarrekening over 2008 is de bestendige gedragslijn gevolgd.

Correctie premie 2004

Over het verzekeringsjaar 2004 is premie geheven. Doordat er vanaf verzekeringsjaar 2004 geen ziektegevallen meer via de WAO lopen, is er

vanaf verzekeringsjaar 2004 geen premie benodigd. De premie over het jaar 2004 heeft NV Schade (vooral) in 2006 terugbetaald. Ultimo 2008 was nog 0,3 miljoen euro terug te betalen. Deze post is als overige baten vrijgevallen in 2008. Mocht er alsnog een claim komen van een gerechtigde, dan zal die premie wel worden terugbetaald door NV Schade.

Stelselwijziging

Aanleiding

Met ingang van 2008 is een herziene versie van de Richtlijn 605 Verzekeringsmaatschappijen definitief geworden. Toepassing van deze richtlijn raakt zowel de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling als de grondslagen voor de presentatie. Op grond van artikel 605.517 zijn de beleggingen en de verzekeringsverplichtingen op dezelfde grondslag gewaardeerd: actuele waarde. De aanpassing is verwerkt als een stelselwijziging per 1 januari 2008. Daarnaast zijn de resultaten over 2007 herrekend alsof de nieuwe grondslagen met terugwerkende kracht per 1 januari 2007 zijn ingevoerd. Hierdoor is de staat van baten en lasten over 2008 vergelijkbaar met die over 2007.

Waardering technische voorzieningen

Op basis van het Burgerlijk Wetboek dienen de technische voorzieningen gewaardeerd te worden op voor de bedrijfstak aanvaardbare grondslagen. De voor de bedrijfstak aanvaardbare grondslagen zijn nader uitgewerkt in het Besluit Prudentiële Regels Wft (BPR Wft). Bij periodiek te betalen uitkeringen geschiedt de bepaling volgens erkende actuariële methoden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de door De Nederlandsche Bank (DNB) gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS). Door hantering van deze door DNB vastgestelde RTS wordt invulling gegeven aan de term 'marktwaarde van de voorzieningen'. De toegepaste RTS wordt maandelijks gepubliceerd door DNB en is een rentetermijnstructuur op basis van interbancaire swaps. Aangezien in het rendement op deze swaps ook een (kleine) vergoeding voor tegenpartij kredietrisico zit, ligt deze RTS normaliter (iets) boven de volledig risicovrije rentestructuur. Om de communicatie te vergemakkelijken is de RTS omgerekend naar een voor NV Schade geldende benaderde vaste rekenrente (IRR). Deze wordt in de toelichtingen van deze jaarrekening gebruikt.

Geen herwaarderingsreserve voor frequent genoteerde beleggingen

Tot en met de jaarrekening 2007 werden de niet-gerealiseerde positieve waardeveranderingen van frequent genoteerde beleggingen nog verwerkt via de herwaarderingsreserve. Met ingang van 2008 worden de beleggingsresultaten van de frequent genoteerde beleggingen rechtstreeks in de winst- en verliesrekening verantwoord. De vergelijkende cijfers 2007 zijn aangepast.

Cijfermatige effecten van de stelselwijziging

Door de stelselwijziging van de herwaarderingsreserve is de algemene reserve per 1 januari 2008 verhoogd met een bedrag ad 3.980 duizend euro, van 85.797 duizend euro naar 89.777 duizend euro. Het effect per 1 januari 2007 was een verhoging van de algemene reserve met 45.053 duizend euro, van 65.522 duizend euro naar 110.575 duizend euro.

Het effect van de stelselwijziging van de technische voorzieningen naar actuele waarde op de algemene reserve is nihil. De oorzaak hiervan is dat de hoogte van de technische voorzieningen zowel per einde 2008 als 2007 is afgeleid van de toereikendheidstoets. Deze viel in beide jaren hoger uit dan de berekende technische voorzieningen.

De aanpassing valt uiteen in twee delen. Het resultaat over 2007 is herrekend op basis van de nieuwe grondslagen zoals die gelden ingaande 2008. Het resultaat over 2007 is hierdoor met 41.073 duizend euro verlaagd ten opzichte van het jaarverslag 2007. Daarnaast is sprake van een effect op resultaat en vermogen over de periode vóór 2007. Dit effect bedraagt 45.053 duizend euro.

Indien nog steeds een herwaarderingsreserve zou worden gehanteerd voor de frequent genoteerde beleggingen dan zou deze ultimo 2008 nihil zijn. De berekening van de technische voorzieningen per ultimo 2008 op basis van de oude grondslagen is niet gemaakt. Dit wordt niet zinvol geacht aangezien de voorzieningen uiteindelijk op basis van de toereikendheidstoets zijn opgenomen.

Presentatiewijziging

Naar aanleiding van de herziene richtlijn van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor Verzekeringsmaatschappijen (RJ 605), is de presentatie van een aantal posten in de jaarrekening gewijzigd. Het betreft vooral de actiefzijde van de balans:

- Participaties in beleggingsinstellingen dienen onder de categorie aandelen te worden verwerkt. Dit betekent dat de participaties in de Obligatiefondsen, die vorig jaar werden gepresenteerd als obligaties, dit boekjaar worden gerubriceerd onder de aandelen. In de toelichting wordt de uitsplitsing toegelicht.
- Afgeleide financiële instrumenten zijn als aparte balanspost gepresenteerd en niet meer als onderdeel van de beleggingen. De plaats van de nieuwe balanspost op de balans is onderaan de actief- respectievelijk de passiefzijde.

Voor alle presentatiewijzigingen geldt dat deze ook zijn doorgevoerd in de vergelijkende cijfers over 2007.

Risicoparagraaf

Vanaf 2008 is de jaarrekening uitgebreid met een risicoparagraaf. In de risicoparagraaf wordt ten aanzien van vastrentende waarden en zakelijke waarden uitgegaan van het risico van een financieel instrument. Daardoor wijken de vastrentende waarden en zakelijke waarden in de risicoparagraaf af van die op de balans.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Waardering algemeen

De activa en passiva zijn, voor zover niet anders is vermeld, gewaardeerd tegen de nominale waarde. Alle bedragen in de jaarrekening luiden in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Resultaatbepaling algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Omrekeningskoersen

In de balans zijn alle niet-eurobedragen naar euro's omgerekend tegen de valutakoersen aan het einde van het jaar. De ontvangsten en uitgaven in de loop van het jaar zijn omgerekend tegen de dagkoersen. De valutaresultaten zijn verantwoord onder de beleggingsopbrengsten.

Co-assurantie

De WIA-producten worden in co-assurantie geëxploiteerd met twee externe verzekeraars. NV Schade heeft een aandeel hierin van 50 procent. De cijfers in dit jaarverslag betreffen alleen het 50 procent aandeel van NV Schade in de WIA-producten, uitgezonderd de inloopjaren 2004 en 2005. Deze komen volledig voor rekening van NV Schade.

Beleggingen

De beleggingen zijn gerubriceerd naar de aard van de financiële instrumenten. Het totale belegd vermogen is in de jaarrekening verantwoord onder de balansposten:

- Beleggingen (1)
- Vorderingen uit hoofde van beleggingen (2)
- Afgeleide financiële instrumenten (5)

Onder aftrek van de balansposten:

- Liquide middelen (4)
- Verplichtingen uit hoofde van beleggingen (9)
- Afgeleide financiële instrumenten (12)

De post beleggingen bestaat uit:

- Obligaties, leningen op schuldbekentenis en andere waardepapieren met een variabele of vaste rente;
- Aandelen;
- Deposito's.

Obligaties, leningen en andere waardepapieren

Obligaties zijn gewaardeerd tegen de biedkoers op balansdatum inclusief de lopende interest ultimo jaar. Leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op basis van de contante waarde van toekomstige kasstromen.

Aandelen

Onder de post aandelen zijn verantwoord:

- Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen.

- Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden;
- Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoedbeleggingen.

Niet aan een beurs genoteerde aandelenfondsen en vastrentende fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van dat fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de reële waarde.

Waardering van niet aan een beurs genoteerde fondsen die beleggen in vastgoed vindt plaats tegen de netto vermogenswaarde. Deze is gebaseerd op de ultimo jaaropgave van de fondsmanager of, indien die niet beschikbaar is, een gefundeerde inschatting op basis van marktanalyse door de fiduciaire vermogensbeheerder (Mn Services NV).

Deposito's bij kredietinstellingen

Onder deposito's zijn opgenomen deposito's bij kredietinstellingen die zijn gewaardeerd tegen nominale waarde inclusief de lopende rente op balansdatum.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen uit hoofde van beleggingen betreffen de kortlopende vorderingen in verband met beleggingen die worden gewaardeerd tegen nominale waarde en de vorderingen uit hoofde van derivaten die zijn gewaardeerd tegen actuele waarde.

Afgeleide financiële instrumenten

De vorderingen en verplichtingen uit hoofde van derivaten zijn onder de balanspost "Afgeleide financiële instrumenten" verantwoord aan de actief- respectievelijk passiefzijde van de balans. Voor het totale belegde vermogen lopen eind 2008 de volgende contracten (bedragen x 1.000 euro):

Tabel: Uitstaande derivaten ultimo 2008 (x 1.000 euro)

Soort	Marktwaaarde	Contractwaarde		Looptijd	
		euro	vreemde valuta	van	tot
Inflatieswap 10 jaar 2,55%	-753	25.000		21-12-2007	21-12-2017
Inflatieswap 12 jaar 2,31%	-668	41.000		7-2-2008	7-2-2020
Inflatieswap 5 jaar 2,18%	-2.487	88.000		8-2-2008	8-2-2013
FX forward EUR/USD	2.670	39.710	-51.359	1-12-2008	3-3-2009
FX forward EUR/GBP	1.235	18.104	-16.292	17-12-2008	3-3-2009
FX forward EUR/JPY	292	10.671	-1.303.331	17-12-2008	3-3-2009
FX forward EUR/USD	-140	23.379	-32.624	24-12-2008	3-3-2009
FX forward EUR/GBP	99	4.569	-4.317	24-12-2008	3-3-2009
FX forward EUR/JPY	-7	-3.134	392.629	24-12-2008	3-3-2009
FX forward EUR/USD	633	7.796	-8.000	4-3-2008	9-1-2009
FX forward EUR/USD	528	4.902	-5.000	3-6-2008	9-1-2009
FX forward EUR/USD	1.021	8.878	-9.000	4-8-2008	9-1-2009
FX forward EUR/USD	-3.278	-48.749	63.050	1-12-2008	3-3-2009
FX swap EUR/USD	3.278	48.749	-63.050	29-12-2008	3-3-2009

De derivaten zijn gewaardeerd tegen actuele waarde. Onder deze post zijn ook de creditposities uit hoofde van credit support annexen (CSA) verantwoord. De CSA-contracten hebben betrekking op derivaten. De openstaande vorderingen en verplichtingen van illiquide producten worden maandelijks per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens vindt verrekening met de tegenpartij plaats. De ultimo jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd, waarbij een positief saldo per tegenpartij op de debetzijde van de balans terechtkomt en een negatief saldo per tegenpartij op de creditzijde van de balans.

Vorderingen

De post vorderingen bestaat uit de vorderingen niet uit hoofde van beleggingen.

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Algemene reserve

De algemene reserve vormt samen met het aandelenkapitaal het weerstandsvermogen van NV Schade.

Opbouw

De algemene reserve wordt opgebouwd via de resultaatbestemming. Hierbij wordt het niveau van de algemene reserve bepaald als het verschil tussen het vereiste weerstandsvermogen en het totaal van het aandelenkapitaal. Een tekort wordt uit de winst of uit de statutaire reserve toegevoegd aan de algemene reserve. Indien het aanwezige weerstandsvermogen groter is dan het vereiste weerstandsvermogen, dan wordt het verschil toegevoegd aan de statutaire reserve. Daarnaast wordt de voorgestelde dividenduitkering die na einde boekjaar zal worden uitgekeerd in de algemene reserve verantwoord.

Vereist weerstandsvermogen

Ingevolge solvabiliteitseisen, alsmede artikel 24 lid 1a van de statuten, dient de vennootschap een weerstandsvermogen aan te houden. Dit vereiste weerstandsvermogen wordt mede bepaald door buffers te berekenen voor beleggings- en verzekeringsrisico's.

Op grond hiervan wordt de vennootschap geacht een zodanig weerstandsvermogen te hebben dat niet voorziene substantiële aanslagen op de financiële positie van de vennootschap kunnen worden opgevangen.

De directie van NV Schade heeft besloten om voor de vaststelling van het gewenste weerstandsvermogen uit te gaan van het standaardmodel van De Nederlandsche Bank voor vaststelling van het Vereist Eigen Vermogen (VEV). Het gewenste weerstandsvermogen is gelijkgesteld aan de uitkomst van de berekening van het VEV.

De systematiek voor de vaststelling van het VEV staat beschreven in de 'Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling' en de 'Regeling Parameters Pensioenfonds' van 19 december 2006. Het VEV is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van NV Schade. In die evenwichtssituatie is het vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5 procent wordt voorkomen dat de verzekeraar binnen 1 jaar beschikt over minder middelen dan de hoogte van de technische voorzieningen. Voor een zestal risicofactoren moet het effect gemeten worden van een onmiddellijke verandering op het vermogen, en wel op de volgende manier:

Renterisico (S1)

Het effect van de meest ongunstige wijziging van de rente (termijnstructuur) volgens een vastgestelde tabel. Doorgaans zal een rentedaling het meest ongunstig zijn. Een daling van de rente leidt tot een verhoging van de voorzieningen en tot een waardeinstijging van de vastrentende waarden. Het saldo van deze effecten geeft het renterisico weer. De vastgestelde tabel geeft ook factoren voor een rentestijging, mocht dit het meest ongunstig zijn.

Zakelijke waarden risico (S2)

Het effect van een daling van de zakelijke waarden aan de hand van een daling van de benchmark voor aandelen met 25 procent voor beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten, met 35 procent voor emerging markets en met 30 procent voor private equity, en een daling van de benchmark

voor direct vastgoed met 15 procent en indirect vastgoed met 25 procent. Tussen de hier onderscheiden risico's wordt een correlatie van 0,75 gehanteerd.

Valutarisico(S3)

Het effect van een daling van alle valutakoersen ten opzichte van de euro met 20 procent.

Commodities risico (S4)

Het effect van een daling van de benchmark voor commodities met 30 procent.

Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico wordt bepaald aan de hand van een daling van de gewogen gemiddelde rentemarge voor het kredietrisico van de NV Schade met 40 procent.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

De verzekeringstechnische risico's betreffen de risicofactoren die verband houden met de verzekerdenpopulatie.

De effecten S1 tot en met S6 worden gecombineerd aan de hand van onderstaande formule:

$$\text{Totaal} = \sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 * 0,50 * S_1 * S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + S_6^2)}$$

Daarbij geeft de waarde 0,50 de correlatie weer tussen de effecten van het renterisico en het zakelijke waarden risico. Voor alle overige onderlinge verbanden zijn de correlaties gelijk aan nul gezet. Op deze wijze is er diversificatie tussen verschillende risicofactoren, dat wil zeggen dat niet alle risico's gelijktijdig kunnen optreden, meegenomen in de formule.

De evenwichtssituatie is de situatie waarin het aanwezige vermogen (bij benadering) gelijk is aan het VEV. Het VEV is gelijk aan de uitkomst van de wortel formule. Volgens de standaardmethode van toetsing is sprake van voldoende vermogen ten opzichte van het VEV, indien het aanwezige vermogen groter is dan de uitkomst van de wortel formule.

Statutaire reserve

De statutaire reserve betreft de in artikel 24 lid 1c van de statuten bedoelde "winstreserve".

Deze reserve is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar en is dus niet beschikbaar voor uitkeringen aan de aandeelhouder.

In artikel 32 van de statuten is bepaald dat in het geval van een eventuele liquidatie van de vennootschap het resterende overschot, na terugbetaling van het aandelenkapitaal en verkregen goedkeuring van de Raad van Commissarissen, zal worden bestemd ten behoeve van de verzekerden of een maatschappelijk belang.

Technische voorzieningen

Voor te betalen schade (WAO)

De voorziening 'Voor te betalen schade (WAO)' wordt berekend per individueel schadegeval. Hierbij wordt geen rekening gehouden met invaliderings – en revalidatiekansen.

De voorziening is bepaald door de toekomstige uitkeringen inclusief de toeslag voor het komende verslagjaar (3,5 procent) contant te maken. De verdiscontering is op basis van de ultimo boekjaar door DNB gepubliceerde RTS waarbij tevens rekening wordt gehouden met een veronderstelde jaarlijkse aangroei van 2 procent. Met dit laatste percentage wordt invulling gegeven aan de ambitie van NV Schade om jaarlijks een toeslag te verlenen.

Ultimo 2007 heeft de toepassing van de RTS geleid tot technische voorzieningen die waren gewaardeerd tegen een benaderde vaste rekenrente van 2,74 procent. Ultimo 2008 bedraagt de benaderde vaste rekenrente 1,66 procent. Het effect hiervan op de technische voorzieningen voor indexatie is een stijging van 26.087 duizend euro (9,0 procent).

Voor de overlevingskansen hanteert NV Schade vanaf ultimo 2008 de AG Prognosetafel 2000-2050 met 2 jaar leeftijdsterugstelling. Door gebruik te maken van deze tafel wordt vorm gegeven aan het vaststellen van de voorziening rekening houdend met een "voorzienbare trend" in de overlevingskansen. Het effect van deze schattingswijziging is een toevoeging aan de voorziening ultimo 2008 van 7.320 duizend euro (2,2 procent).

Voor jaren waarin nog geen volledig beeld is van de schade, wordt een adequate voorziening getroffen voor de nog niet gemelde schaden.

Daarnaast wordt een extra voorziening aangehouden voor mogelijke hernieuwde toekenningen in die gevallen waar binnen vijf jaar na een volledig hersteld verklaring, op grond van dezelfde medische oorzaak, hernieuwd een WAO-uitkering wordt toegekend.

Voor mogelijke extra toekomstige uitkeringen bij toename van arbeidsongeschiktheidsklasse wordt geen extra voorziening aangehouden. Aangenomen wordt dat de mutatie in de voorziening als gevolg van de toenames van arbeidsongeschiktheidsklasse ruimschoots wordt gecompenseerd door de mutatie in de voorziening als gevolg van de afnames van arbeidsongeschiktheidsklasse. De dekking van het risico van de toename van arbeidsongeschiktheidsklasse wordt vanaf 1 januari 2006 premievrij aangeboden.

In de voorziening 'Voor te betalen schaden (WAO)' is een bedrag voor toekomstige schadebehandelingskosten opgenomen. Dit is berekend op 0,3 procent van de premiegrondslag per schadejaar. Bij de start van een verzekeringsjaar wordt deze 0,3 procent gedoteerd aan de kostenvoorziening en in datzelfde jaar wordt 0,15 procent direct onttrokken ter dekking van de schadebehandelingskosten. In de 15 jaar daarna valt jaarlijks 0,01 procent vrij.

De op grond van de vermelde grondslagen bepaalde voorziening voor te betalen schaden is lager dan de benodigde voorziening volgens de toereikendheidstoets. Als gevolg daarvan is ten laste van het resultaat een aanvullende voorziening opgenomen ad 2.071 duizend euro.

Voor de toereikendheidstoets heeft de directie van NV Schade besloten dezelfde grondslagen te hanteren als die voor de balansvoorziening. De risicomarge voor de schade is vormgegeven middels een verlaging van de veronderstelde sterfttekansen met 25 procent. Voor de kosten is uitgegaan van de per 1 januari 2009 van toepassing zijnde kostenstructuur. Deze vaste en variabele kosten zijn verdisconteerd

met de RTS ultimo 2008 waarbij tevens rekening is gehouden met Harmonised Index of Consumer Prices. De risicomarge voor de kosten zijn bepaald door uit te gaan van een initiële extra verhoging van de kosten van 10 procent en een 1 procent hogere inflatie.

Naar mening van de directie van NV Schade wordt door deze kwantitatieve vaststelling van de benodigde voorziening voldoende rekening gehouden met het gestelde in de risicoparagraaf.

Voor te betalen schaden (WIA)

De voorziening 'Voor te betalen schaden (WIA)' wordt berekend voor de nog niet gemelde schaden en voor de gemelde schaden op basis van de netto premie minus reeds uitbetaalde uitkeringen.

Voor wat betreft het product WIA-Bodem zijn er lopende uitkeringen. De hieruit voortvloeiende verplichtingen worden gewaardeerd conform de WAO-uitkeringen. De voorziening is bepaald door de toekomstige uitkeringen, rekeninghoudend met de vastgestelde uitkeringsduur, inclusief de toegekende toeslag voor het komende verslagjaar (3,5 procent) contant te maken. De verdiscontering is op basis van de ultimo het jaar door DNB gepubliceerde RTS waarbij tevens rekening wordt gehouden met een veronderstelde jaarlijkse aangroei van 2 procent. Voor de overlevingskansen hanteert NV Schade de AG Prognosetafel 2000-2050 met 2 jaar leeftijdsterugstelling.

In de voorziening 'Voor te betalen schaden (WIA)' is een bedrag voor toekomstige schadebehandelingskosten opgenomen. Hiertoe is 3 procent begrepen in de netto premie. De schadebehandelingskosten van de inloopjaren 2004 en 2005 zijn reeds gedekt door de contractuele verplichting die de administrateur is aangegaan om in ruil voor een vergoeding van 4 procent van de voorziening ultimo 2006 gedurende de gehele looptijd de schadebehandeling uit te voeren.

De op grond van de vermelde grondslagen bepaalde voorziening voor te betalen schaden is lager dan de benodigde voorziening volgens de toereikendheidstoets. Als gevolg daarvan

is ten laste van het resultaat een aanvullende voorziening opgenomen ad 240 duizend euro.

Voorzover de voorziening is gebaseerd op lopende uitkeringen is er een kwantitatieve toereikendheidsstoets uitgevoerd waarbij dezelfde uitgangspunten zijn gehanteerd als bij de WAO-portefeuille. Voor de overige technische voorzieningen heeft een kwalitatieve toets plaatsgevonden.

Naar mening van de directie van NV Schade wordt door deze kwantitatieve en kwalitatieve vaststelling van de benodigde voorziening voldoende rekening gehouden met het gestelde in de risicoparagraaf.

Voorziening toegezegde premiekorting

De voorziening toegezegde premiekorting is ten laste van het resultaat gevormd en betreft de reeds toegezegde premiekortingen op de WIA-producten.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

Als verplichtingen uit hoofde van beleggingen zijn in de jaarrekening gepresenteerd de kortlopende schulden in verband met beleggingen die worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Schulden aan kredietinstellingen

De schulden aan kredietinstellingen betreffen deposito's en schulden in rekening-courant bij bancaire instellingen die worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Verdiende premies eigen rekening

De verdiende premies eigen rekening worden getoond onder aftrek van de dotatie aan de voorziening voor oninbare premievorderingen.

Opbrengst uit beleggingen

Onder de opbrengst uit beleggingen worden getoond de in het boekjaar behaalde beleggingsopbrengsten, verminderd of vermeerderd met een mutatie van de herwaarderingsreserve in verband met positieve ongerealiseerde waardeverschillen ten opzichte van de kostprijs. Zie ook de toelichting op de grondslagen van de balanspost herwaarderingsreserve.

Directe beleggingsopbrengsten

Als directe beleggingsopbrengsten zijn verantwoord:

- * de aan het boekjaar toe te rekenen interest, (netto)huren en dergelijke;
- * de in het boekjaar gedeclareerde dividenden, inclusief stockdividend.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Als indirecte beleggingsopbrengsten zijn verantwoord alle gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten.

Hierbij geldt dat de waardemutaties in het verloop van de beleggingsportefeuille van NV Schade als indirect resultaat zijn gepresenteerd. Het resulterende effect van toerekening van beleggingsresultaten aan co-assuradeuren (inzake de WIA-gerelateerde producten) is apart gepresenteerd.

Beleggingslasten

Onder de beleggingslasten zijn opgenomen de aan beleggingsactiviteiten toe te rekenen kosten.

Schaden eigen rekening

Geboekte schade (bruto)

Dit betreffen de in het boekjaar opeisbaar geworden schade-uitkeringen.

Fiscale positie

De regeling van de subjectieve vrijstellingen, zoals opgenomen onder artikel 5 van de Wet op de Venootschapsbelasting 1969, is voor NV Schade van toepassing, conform het besluit d.d. 9 januari 1995 van de inspecteur van de belastingdienst/grote ondernemingen te Amsterdam.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Ten behoeve van het kasstroomoverzicht zijn de kasstromen bepaald volgens de indirecte methode. Bij de presentatie hiervan volgens de directe methode is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit operationele activiteiten, financieringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten. De geldmiddelen bestaan hierbij uit de post liquide middelen en de op balansdatum eventueel in rekening-courant verschuldigde bedragen aan bancaire instellingen.

Risicoparagraaf

In het directieverslag is ingegaan op de strategische en operationele risico's en op het beleid ter beheersing van de risico's. Onderstaand wordt meer kwantitatieve informatie betreffende de risico's weergegeven.

Hierbij zijn de risico's weergegeven naar aard van de financiële instrumenten. Dat betekent dat participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden qua risico als vastrentende waarden zijn beschouwd. In de jaarrekening zijn deze gerubriceerd onder Aandelen.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste voor NV Schade betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat de vennootschap niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de toekomstige verplichtingen. Indien de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat NV Schade de premie moet verhogen.

NV Schade heeft een eigen vermogen dat fors hoger is dan het door de directie bepaalde gewenste weerstandsvermogen en de wettelijk vereiste solvabiliteit (Solvency I). De grondslag van het gewenste weerstandsvermogen is beschreven in de algemene toelichting. Het extra beschikbare vermogen is in de volgende tabel gekwantificeerd:

Tabel: Solvabiliteitseis (x 1.000 euro)		
	2008	2007
Eigen vermogen	171.615	210.156
Gewenst weerstandsvermogen	44.049	95.449
Extra beschikbaar vermogen	127.566	114.707
Eigen vermogen	171.615	210.156
Wettelijk vereiste solvabiliteit	21.304	22.907
Extra beschikbaar vermogen	150.311	187.249

Het gewenste weerstandsvermogen is als volgt te specificeren naar risicofactor:

Tabel: Solvabiliteit per risicofactor (x 1.000 euro)	
Risicofactor	2008
S1 Renterisico (incl. inflatie)	17.342
S2 Aandelenrisico	12.910
S3 Valutarisico	2.348
S4 Grondstoffenrisico	1.607
S5 Kredietrisico	15.754
S6 Verzekeringstechnisch risico	24.552
Diversificatievoordeel	-30.464
Vereist surplus = gewenst weerstandsvermogen	44.049

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de technische voorzieningen verandert als gevolg van veranderingen in de marktrente. De rentegevoeligheid kan worden uitgedrukt in de zogenoemde 'duration'. De duration is een maat voor de gewogen gemiddelde resterende looptijd van de kasstromen in jaren. Ultimo 2008 bedraagt de duration voor de vastrentende waarden 9,2 jaar voor de WIA-beleggingsportefeuille en 8,5 jaar voor de WAO-beleggingsportefeuille.

Voor wat betreft het WAO-Hiaat staat hiertegenover een duration van de verplichtingen van 7,8 jaar, op basis van een reële rekenrente rekeninghoudend met toeslagverlening. De 'duration mismatch' is derhalve gering en dat is ook het doel. Ten aanzien van de WIA-producten heeft de duration nog geen betekenis, aangezien de kasstromen voor wat betreft uitkeringen nog gering zijn.

Aandelenrisico

Het aandelenrisico, ofwel marktrisico, is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen) verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het aandelenrisico wordt voornamelijk gemitigeerd door het diversificeren van de beleggingsportefeuille ofwel het spreiden van de beleggingen over sectoren en regio's. Het percentage zakelijke waarden in de totale beleggingsportefeuille van NV Schade is circa 10 procent.

Ultimo 2008 betreffen de aandelenbeleggingen uitsluitend participaties in beleggingsfondsen. Via deze fondsen is een geografische spreiding aangebracht. De aandelenbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel:
Geografische spreiding zakelijke waarden
(x 1.000 euro)

Categorie	2008	2007
Europa	10.163	77.984
Noord-Amerika	10.369	15.773
Verre Oosten	10.131	18.014
Opkomende markten	7.610	18.803
Hedge Funds	18.660	-
Totaal	56.933	130.574

Valutarisico

Het valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen die in vreemde valuta luiden vermindert als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen. Aangezien de verplichtingen van NV Schade in euro luiden en een deel van de beleggingsportefeuille in vreemde valuta, loopt NV Schade valutarisico. Het beleid is gericht op volledige afdekking van valutarisico's via valutacontracten.

Tabel: Valutacontracten
(x 1.000 euro)

Valuta	2008		2007	
	omvang	Reële waarde	na afdekking	Reële waarde
<i>Activa</i>				
GBP	21.316	1.335	107.969	795
JPY	10.343	292	-	-
USD	58.948	4.852	15.884	116
Totaal	90.607	6.479	123.853	911
<i>Passiva</i>				
GBP	-	-	-	-
JPY	3.116	7	-	-
USD	23.470	140	-	-
Totaal	26.586	147	-	-

Grondstoffenrisico

Grondstoffen, ofwel commodities, vormen een beleggingscategorie waarin veelal via indexfutures en swaps wordt geïnvesteerd in energie (olie), metalen, edelmetalen en agroproducten. Het grondstoffenrisico betreft het risico op fluctuaties in grondstoffenprijzen. De marktwaarde ultimo 2008 van de derivatenpositie in commodities bij NV Schade is nihil en de onderliggende waarde van de beleggingen in grondstoffen ook.

Kredietrisico

Het fonds loopt een kredietrisico op beleggingen en andere (vorderingen op) tegenpartijen. Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Voor het fonds betreft dit voornamelijk de beleggingen in obligaties en leningen.

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief participaties in beleggingsinstellingen) kan als volgt worden samengevat:

**Tabel: Samenstelling vastrentende waarden
(x 1.000 euro)**

Categorie	2008	2007
Europese obligaties	276.416	189.897
Inflation-linked obligaties	256.880	60.859
Vastrentend-hoogrentend US	31.332	-
Deposito's	18.043	3.400
Totaal	582.671	254.156

De Europese obligaties zijn uitgegeven door landen en het bedrijfsleven. Obligaties kunnen luiden in verschillende Europese valuta. De Inflation-linked obligaties zijn uitgegeven door landen. Deze obligaties luiden in euro's. De Vastrentend-hoogrentende portefeuille bestaat uit hoogrentende obligaties uitgegeven door het bedrijfsleven. Het gaat hier om een markt van bedrijfsobligaties met een creditrating lager dan of gelijk aan BB.

De verdeling van de vastrentende waarden naar credit rating is als volgt:

**Tabel: Kredietwaardigheid
portefeuille vastrentende waarden**

Rating categorie	ultimo 2008
AAA	68%
AA	3%
A	14%
BBB	3%
<BBB	3%
Geen rating	9%
Totaal	100%

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Verzekeringstechnische risico's (S6)

Het verzekeringstechnisch risico bestaat uit risico's van negatieve resultaten op de verzekeringstechnische (actuariële) grondslagen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie.

NV Schade keert alleen arbeidsongeschiktheids-pensioenen uit. Deze tijdelijke uitkeringen dienen als aanvulling op de uitkering krachtens de Wet op werk en Inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) of de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO). Het verzekeringstechnisch resultaat van de NV Schade zal daarom voornamelijk afhankelijk zijn van de toekomstige ontwikkeling van de WIA-gerelateerde portefeuilles (concentratierisico). Ten aanzien van de ontwikkeling van deze portefeuilles zijn aannames verondersteld omtrent toekomstige schades. Voor het risico dat de 'realisatie' af zal wijken van de berekende 'gemiddelde verwachtingswaarde' heeft de directie besloten dit risico te kwantificeren en op te nemen in het weerstandsvermogen.

Een andere onzekerheid betreft de juistheid van de vaststelling van de premie. De aannames voor toekomstige schades die hebben geleid tot de vaststelling van de premie kunnen substantieel afwijken van de werkelijk op te treden schades (realisatie). Ook hier is het risico gekwantificeerd en opgenomen in het weerstandsvermogen. Daarnaast bestaat onzekerheid omtrent de toekomstige toeslagverlening en de financiering hiervan. Omdat een belangrijk deel van de beleggingsopbrengsten afhankelijk is van de Europese inflatie, terwijl de (voorwaardelijke) toeslagverlening gebaseerd is op de Nederlandse inflatie kan een mogelijke 'mismatch' ontstaan. De gekwantificeerde waarde van dit risico is ook onderdeel van de factor S6.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER

ACTIEF

(1) Beleggingen

Mutatieoverzicht	2008				2007	
	x 1.000 euro				x 1.000 euro	
	Obligaties	Aandelen	Beleggings- pools	Deposito's	Totaal	Totaal
Stand beleggingen per 1 januari	0	692.091	53.624	3.400	749.115	803.280
Schulden aan kredietinstellingen	0	0	0	0	0	-6.603
Stand 1 januari	0	692.091	53.624	3.400	749.115	796.677
Aankopen en verstrekkingen	654.083	168.411	26.624	7.088	856.206	1.300.388
Verkopen en aflossingen	-363.475	-547.775	-10.518	0	-921.768	-1.334.711
Waardemutaties	14.282	-36.673	-9.118	2.298	-29.211	-4.902
Overige	0	-26.101	45.500	121	19.520	-8.337
Stand 31 december	304.890	249.953	106.112	12.907	673.862	749.115
Verantwoord via de balanspost:						
Schulden aan kredietinstellingen	0	0	0	5.136	5.136	0
Stand beleggingen 31 december	304.890	249.953	106.112	18.043	678.998	749.115

* De waardemutaties bestaan uit gerealiseerde en ongerealiseerde mutaties.

Presentatiewijziging RJ605

De presentatiewijziging RJ605 betreft een verschuiving van obligaties naar aandelen voor wat betreft participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden. In de balans is deze presentatiewijziging doorgevoerd in de vergelijkende cijfers over 2007. In het mutatieoverzicht is de presentatiewijziging zichtbaar gemaakt in de beginstand.

Obligaties

De obligaties ad 304.890 duizend euro bestaan uit beursgenoteerde vastrentende waardepapieren. Participaties in beleggingsinstellingen zijn gepresenteerd onder Aandelen.

De historische kostprijs van de obligatieportefeuille (exclusief lopende interest) is 299.138 duizend euro (2007: nihil).

Ultimo 2008 en 2007 waren er geen obligaties uitgeleend.

In 2008 zijn de beleggingen in vastrentende waarden inzake de WAO-beleggingsportefeuille omgezet in directe beleggingen in vastrentende waarden. Dit zorgt voor een verschuiving tussen aandelen en vastrentende waarden op de balans van NV Schade.

Aandelen	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
De aandelen bestaan volledig uit participaties in beleggingsinstellingen, die als volgt naar aard van de beleggingen zijn te splitsen:		
- vastrentendewaardepapieren	200.616	571.192
- aandelen	43.974	10.899
- vastgoedbeleggingen	5.363	0
Totaal	249.953	692.091

De participaties betreffen de volgende beleggingsinstellingen:

Categorie	Naam
Aandelen	Stichting Mn Services Aandelenfonds Emerging Markets
	Stichting Mn Services Aandelenfonds Europa III
	Stichting Mn Services Aandelenfonds NoordAmerika
	Stichting Mn Services Aandelenfonds Verre Oosten
	Stichting Mn Services Hedge Funds
Vastrentendewaardepapieren	Stichting Mn Services Inflatieobligaties Europa fonds
	Stichting Mn Services Obligatiefonds Emerging Markets
	Stichting Mn Services Obligatiefonds Europa III
	Stichting Mn Services US High Yield Fonds
Vastgoedbeleggingen	Stichting Mn Services OG Europa Fonds

In deze beleggingsfondsen bevinden zich geen derivaten om risico's af te dekken. Wel worden binnen de vastrentende fondsen Europa en Emerging Markets beperkte posities in credit default swaps ingenomen. Rente- en valutarisico's worden afgedekt op de totale beleggingsportefeuille. De risico's die samenhangen met de aard van de beleggingen zijn toegelicht in de risicoparagraaf. De historische kostprijs van de aandelenportefeuille is 363.871 duizend euro (2007: 748.391 duizend euro). Ultimo 2008 waren er net als ultimo 2007 geen aandelen uitgeleend.

Belangen in beleggingspools

Onder de post belangen in beleggingspools is de totale waarde opgenomen van de beleggingen inzake de WIA-producten die in co-assurantie worden geëxploiteerd. Het betreft het 50 procent aandeel dat voor rekening van NV Schade komt. De historische kostprijs van het belang in beleggingspools is 82.825 duizend euro (2007: 53.351 duizend euro).

De totale waarde van het belang in beleggingspools is inclusief het effect (ad 32.450 duizend euro) van de verdeling tussen NV Schade en de co-assuradeuren van het technisch resultaat over de verzekeringsjaren 2006 tot en met 2008. Over deze periode komt een positief technisch resultaat voor 92,5% in plaats van 50% ten gunste van NV Schade. Zie ook de toelichting op resultaatpost 20.

Deposito's

De deposito's die ultimo boekjaar zijn uitgezet hebben allemaal een looptijd van korter dan één jaar en kennen een hoge omloopsnelheid. Om die reden zijn de aan- en verkopen van de deposito's in het mutatieoverzicht gesaldeerd weergegeven.

(2) Vorderingen uit hoofde van beleggingen

	2008	2007
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

De vorderingen uit hoofde van beleggingen bestaan uit:
Kortlopende vorderingen beleggingen

32.299	0
--------	---

Totaal

32.299	0
---------------	----------

(3) Vorderingen**Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers**

Bij de vorderingen op werkgevers die de premie afdragen is rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van de vorderingen.

Overige vorderingen

	2008	2007
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

De overlopende activa bestaan uit:

Te vorderen dividendbelasting	3.481	3.502
Nog te ontvangen bedragen van Mn Services inzake de premieheffing	2.636	2.979
Nog te ontvangen premiekorting	882	0
Teveel betaalde uitkeringen	318	611
Overig	2	0

Totaal

7.319	7.092
--------------	--------------

De rekening-courant positie met co-assuradeuren van 32.450 duizend euro betreft het effect van de verdeling van het technisch resultaat over de verzekeringsjaren 2006 tot en met 2008. Over deze periode komt een positief technisch resultaat voor 92,5% in plaats van 50% ten gunste van NV Schade. Zie ook de toelichting op resultaatpost 20.

(4) Overige activa

De overige activa bestaan volledig uit liquide middelen. Het betreft tegoeden in rekening-courant bij bancaire instellingen die ter vrije beschikking staan.

(5) Afgeleide financiële instrumenten

De vorderingen inzake afgeleide financiële instrumenten, zijnde derivaten, bedragen 6.479 duizend euro (2007: 933 duizend euro).

Vorderingen en verplichtingen uit hoofde van financiële derivaten worden gesaldeerd per derivatencontract. Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo boekjaar worden gepresenteerd onder afgeleide financiële instrumenten onder de activa. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo boekjaar worden gepresenteerd onder afgeleide financiële instrumenten onder de passiva.

De met betrekking tot de beleggingsportefeuille door middel van derivaten verkregen (positieve en negatieve) posities op balansdatum zijn als volgt te specificeren naar onderliggende waarde:

Specificatie derivaten

		2008		2007
	Contractomvang	x 1.000 euro Reële waarde	Contractomvang	x 1.000 euro Reële waarde
<i>Vastrentende beleggingen</i>				
Credit default swaps (verkochte protectie)	0	0	0	8
Inflatieswaps	154.000	-3.952	25.000	-4
<i>Valuta</i>				
Valutatermijncontracten	110.961	6.331	125.879	-6.971
Totaal		2.379		-6.967

PASSIEF

(6) Eigen vermogen

Gestort en opgevraagd kapitaal

Het maatschappelijke en geplaatste aandelenkapitaal bedraagt 5.672 duizend euro verdeeld over 50.000 aandelen met een nominale waarde van 113,45 euro per aandeel. Het maatschappelijke en geplaatste kapitaal is volledig nominaal gestort.

Algemene reserve	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
Het verloop van de algemene reserve is als volgt:		
Stand 1 januari	89.777	65.522
Correctie inzake stelselwijziging RJ605	0	45.053
Stand 1 januari na correctie	89.777	110.575
Uitgekeerd dividend inzake het vorige boekjaar	-737	0
Vanuit resultaatbestemming:		
- resultaat boekjaar	-37.804	33.767
- vrijval ten gunste van de statutaire reserve	-12.859	-54.565
Mutatie	-51.400	-20.798
Stand 31 december	38.377	89.777

In 2008 is er een dividend van 737 duizend euro uitgekeerd inzake 2007. De dividenduitkering is gebaseerd op artikel 24 lid 1b van de statuten. De verwachting is dat na goedkeuring door de vergadering van aandeelhouders in 2009 geen dividend zal worden uitgekeerd omdat het resultaat over 2008 negatief is.

Herwaarderingsreserve	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
Het verloop van de herwaarderingsreserve is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	45.053
Correctie inzake stelselwijziging RJ605	0	-45.053
Stand 1 januari na correctie	0	0
Mutatie ten behoeve van positieve waardeverschillen op niet-frequent genoteerde beleggingen	0	0
Stand 31 december	0	0

De verwerking van de stelselwijziging van de herwaarderingsreserve is in bovenstaand verloopoverzicht opgenomen.

Ultimo verslagjaar zijn er geen positieve ongerealiseerde resultaten op niet frequent genoteerde producten, zodat de herwaarderingsreserve nihil is.

Weerstandsvermogen

Ultimo 2008 is het (aanwezige) weerstandsvermogen 44.049 duizend euro (2007: 95.449 duizend euro). Dit is eind 2008 gelijk aan het volgens de directie gewenste weerstandsvermogen van 44.049 duizend euro (2007: 94.712 duizend euro).

Eind 2007 zit hiertussen een verschil van 737 duizend euro. Dat betreft de dividenduitkering over 2007 die in 2008 is uitbetaald.

Het gewenste weerstandsvermogen ultimo 2008 is gelijk aan de uitkomst van het standaardmodel van DNB voor vaststelling van het Vereist Eigen Vermogen. Ultimo 2008 bedraagt het 108,4 procent van de aanwezige voorzieningen). De uitkomsten per risicofactor zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Het bedrag van de solvabiliteit waarover NV Schade ultimo 2008 tenminste moet beschikken (op basis van premie) bedraagt 21.304 duizend euro (2007: 22.907 duizend euro).

Statutaire reserve	2008	2007
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

Het verloop van de statutaire reserve is als volgt:

Stand per 1 januari	114.707	60.142
Toevoeging via de resultaatbestemming	12.859	54.565

Stand 31 december	127.566	114.707
--------------------------	----------------	----------------

De statutaire reserve betreft de artikel 24 lid 1c van de statuten vermelde "winstreserve" en is niet uitkeerbaar aan de aandeelhouder.

(7) Technische voorzieningen voor te betalen schaden	2008	2007
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

De technische voorzieningen zijn gevormd:

Voor te betalen schaden WAO-Hiaat	353.790	365.005
Voor te betalen schaden WIA-producten	120.595	145.953

Totaal	474.385	510.958
---------------	----------------	----------------

Stelselwijziging

De toelichting op de voorzieningen voor te betalen schaden wordt beïnvloed door de stelselwijziging ten aanzien van de waardering van de voorzieningen. Voor de toelichting op deze wijziging en de beschrijving van de grondslagen van de voorzieningen wordt verwezen naar de algemene toelichting. De cijfers van 2007 zijn hierdoor ook aangepast. Het effect op de totale technische voorzieningen ultimo 2007 is nihil.

Voor te betalen schaden WAO-Hiaat

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
Het verloop van de voorziening voor te betalen schaden inzake WAO-Hiaat is als volgt:		
Stand 1 januari	335.578	409.054
Correctie inzake stelselwijziging RJ605	0	-6.396
Stand 1 januari na correctie	335.578	402.658
Wijziging IBNR, mutatie instroom en wijziging arbeidsongeschiktheid	-6.128	-18.665
Benodigde interest	8.156	7.373
Uitkeringen	-28.575	-29.039
Technisch resultaat	790	478
Premievrije toezegging inzake toekomstige arbeidsongeschiktheidstoename	0	-19.149
Mutatie kostenvoorziening	-2.544	-2.544
Saldo mutaties	-28.301	-61.546
Toegekende indexatie	11.035	8.447
Aanpassing rekenrente	26.087	-13.981
Omrekening naar generatietafel	7.320	0
Stand voor effect toereikendheidstoets	351.719	335.578
Aanvullende voorziening in verband met toereikendheidstoets	2.071	29.427
Stand 31 december	353.790	365.005

Ultimo 2008 bestaat de voorziening voor te betalen schaden net als vorig jaar voor 4 miljoen euro uit een voorziening voor mogelijke hernieuwde toekenningen in die gevallen waar binnen vijf jaar na een volledig hersteld verklaring, op grond van dezelfde medische oorzaak, hernieuwd een WAO-uitkering wordt toegekend. De dekking van het hieraan verbonden risico wordt premievrij aangeboden.

De op basis van de waarderingsgrondslagen bepaalde voorziening ad 351.719 duizend euro (2007: 335.578 duizend euro) is 2.071 duizend euro lager dan de op grond van de toereikendheidstoets benodigde voorziening. Dit bedrag is ultimo 2008 aanvullend voorzien (2007: 29.427 duizend euro), zodat de totale voorziening voor te betalen schaden WAO-Hiaat gelijk is aan de waarde volgens de toereikendheidstoets.

De indexatie van de toegekende uitkeringen over 2008 ad 11.035 duizend euro is ten laste van het resultaat 2008 verwerkt.

De toegepaste discontering is beschreven in de algemene toelichting.

Voor te betalen schaden WIA-producten

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
Het verloop van de voorziening voor te betalen schaden inzake WIA-producten is als volgt:		
Stand 1 januari	145.953	136.818
Toevoeging inzake boekjaar	29.638	31.673
	175.591	168.491
Wijziging IBNR	-108.854	-24.353
Invalidering	825	0
Benodigde interest	4.656	1.320
Uitkeringen	-643	-416
Technisch resultaat	29	0
Mutatie voorziening verwacht toekomstig premietekort	3.822	911
Mutatie voorziening overgangsmaatregel	45.518	0
Mutatie kostenvoorziening	-618	0
Saldo mutaties	-55.265	-22.538
Toegekende indexatie	29	0
Stand voor effect toereikendheidstoets	120.355	145.953
Aanvullende voorziening in verband met toereikendheidstoets	240	0
Stand 31 december	120.595	145.953

De voorziening voor te betalen schaden inzake WIA-producten is gevormd ten behoeve van de WIA-producten die NV Schade met de co-assuradeuren op de markt brengt. De toevoeging aan de voorziening betreft de netto premie gerealiseerd in het desbetreffende boekjaar. De toevoeging is inclusief een uit de netto premie gefinancierde opslag van 3 procent in verband met excassokosten.

De toegepaste discontering is beschreven in de algemene toelichting.

Voor wat betreft de IBNR-voorziening inzake de inloopjaren 2004 en 2005 heeft in 2008 een vrijval plaatsgevonden van 54.644 duizend euro. Voor wat betreft de verzekeringsjaren 2006 tot en met 2008 is de vrijval (exclusief het effect op de kostenvoorziening) 54.210 duizend euro. De vrijval kan plaatsvinden omdat het aantal schadegevallen lager is dan verwacht.

In de eindstand van de voorziening is begrepen een bedrag ad 3.796 duizend euro voor een verwacht toekomstig premietekort. Deze voorziening valt in 2009 vrij tegenover de in 2009 te vormen IBNR-voorziening.

Uitloopoverzicht voorzieningen naar schadejaar

Ten aanzien van de technische voorzieningen geldt dat de uitloop in 2008 groter is dan 10 procent van het technische resultaat. In het volgende overzicht is de uitloop per schadejaar gespecificeerd. Ten behoeve van het inzicht is het effect van de aanpassing van de rentevoet apart vermeld. Tot en met 2004 betreft het WAO-Hiaat en vanaf 2005 de WIA-producten.

Schadejaar	Voorziening 2007	Schade in 2008	Benodigde interest	Aanpassing rentevoet	Voorziening 2008	Uitloop
< 2005 (WAO-Hiaat)	365.005	28.575	8.156	26.087	353.790	-51.603
2004 en 2005 (WIA)	84.029	574	2.512	0	31.244	49.699
2006	29.131	69	876	0	9.502	18.684
2007	32.793	965	965	0	37.705	-6.842
2008	0	0	467	0	42.144	0
Totaal	510.958	30.183	12.976	26.087	474.385	9.938

De schade in 2008 ad 30.183 duizend euro bestaat uit de uitkeringen ad 29.218 duizend euro en de in 2008 benodigde voorziening in verband met premietekort ad 965 duizend euro.

(8) Voorziening voor toegezegde premiekorting

2008	2007
x 1.000 euro	x 1.000 euro

Het verloop van de voorziening voor toegezegde premiekorting is als volgt:

Stand per 1 januari	34.570	58.856
Toevoeging via resultatenrekening	51.268	13.624
Verleende kortingen op bruto premies	-36.920	-37.910
Saldo mutaties	14.348	-24.286
Stand 31 december	48.918	34.570

(9) Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

2008	2007
x 1.000 euro	x 1.000 euro

De verplichtingen uit hoofde van beleggingen bestaan uit:

Kortlopende schulden beleggingen	20.528	21
Totaal	20.528	21

(10) Schulden

Schulden aan kredietinstellingen	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
----------------------------------	----------------------	----------------------

Onder de schulden aan kredietinstellingen zijn opgenomen:

Gelden in rekening-courant	2.161	4.638
Opgenomen deposito's	5.136	0

Totaal	7.297	4.638
---------------	--------------	--------------

De uitgezette deposito's zijn verantwoord onder de beleggingen.

Overige schulden	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
------------------	----------------------	----------------------

Onder de overige schulden zijn opgenomen:

Nog te betalen eenmalige uitkeringen	8.200	0
Nog te betalen loonheffing	1.063	1.073
Nog te betalen kosten Mn Services	568	1.760
Te betalen inzake inbreng co-assuradeuren (WIA)	200	200
Nog te betalen kosten Vakraad Metaal en Techniek	106	99
Handelscrediteuren	90	10
Te betalen vergoeding co-assuradeuren (WIA)	86	100
Nog te betalen bedragen aan Mn Services inzake de premieheffing	41	0
Nog te betalen provisie tussenpersonen	28	49
Terug te betalen premie WAO-Hiaat over 2004	0	342
Overig	120	221

Totaal	10.502	3.854
---------------	---------------	--------------

(11) Overlopende passiva	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
--------------------------	----------------------	----------------------

Onder de overlopende passiva zijn opgenomen:

Te betalen lopende rente over saldi in rekening-courant bij bancaire instellingen	0	12
---	---	----

Totaal	0	12
---------------	----------	-----------

(12) Afgeleide financiële instrumenten

De post afgeleide financiële instrumenten aan de passiefzijde van de balans betreft de waarde van derivatencontracten met per saldo een negatieve waarde.

TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING

(13) Verdiende premies eigen rekening

De verdiende premies eigen rekening betreffen volledig de (geboekte) bruto premies.

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
De geboekte bruto premies bestaan uit:		
Gefactureerde premies	17.438	19.242
Premiekorting	19.341	18.955
Totaal	36.779	38.197

Bij de gefactureerde premies is rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van nog niet ontvangen bedragen. De premiekorting betreft de korting die NV Schade op de benodigde premie heeft verleend en voor 100 procent voor rekening van NV Schade komt. Daarnaast is in de korting over 2008 begrepen de eenmalige bijdrage (in de korting) van de co-assuradeuren en de administrateur.

(14) Toegerekende opbrengst uit beleggingen

Over 2008 is een beleggingsresultaat (inclusief kosten) behaald van 43.770 duizend euro negatief (2007: 6.541 duizend euro positief). Dit resultaat betekent een negatief rendement van 14,2 procent op de WIA-beleggingsportefeuille en een positief rendement van 3,4 procent op de WAO-beleggingsportefeuille.

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
De beleggingsopbrengst kan als volgt worden gespecificeerd:		
Direct resultaat	10.642	5.839
Indirect resultaat	-29.211	-4.902
Overig resultaat	-24.556	6.748
Gerealiseerd en niet-gerealiseerd resultaat op beleggingen	-43.125	7.685
Beleggingslasten	-645	-1.144
Totaal	-43.770	6.541

Het indirecte resultaat betreft de waardemutaties zoals die ook in het verloopoverzicht van de beleggingen van NV Schade zijn verantwoord. Het overige resultaat is het (bruto) beleggingsresultaat ten gunste van NV Schade niet zijnde direct of indirect resultaat. Het overige resultaat betreft vooral het effect van toerekening van beleggingsresultaten aan de co-assuradeuren.

Het saldo van het indirecte en het overige resultaat ad 53.767 duizend euro negatief (2007: 1.846 duizend euro positief) is voor 21.299 duizend euro negatief gerealiseerd (2007: 34.137 duizend euro positief) en voor 32.468 duizend euro negatief ongerealiseerd (2007: 32.291 duizend euro negatief).

Tevens is de verdeling in 2008 per beleggingscategorie als volgt:

Beleggingscategorie	Gerealiseerd	Ongerealiseerd	Totaal
Obligaties	694	9.366	10.060
Aandelen	-7.194	-37.810	-45.004
Belangen in beleggingspools	-1.197	-6.293	-7.490
Afgeleide financiële instrumenten	-13.602	2.269	-11.333
Totaal	-21.299	-32.468	-53.767

(15) Overige technische baten eigen rekening

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
Onder de overige technische baten eigen rekening zijn opgenomen:		
Rente op liquide middelen	1.744	3.382
Vrijval niet terug te betalen premie WAO 2004	301	1.823
Opgelegde boete	133	155
Overige	21	375
Totaal	2.199	5.735

(16) Schaden eigen rekening

Onder de schaden eigen rekening zijn opgenomen de in 2008 respectievelijk 2007 opeisbaar geworden uitkeringen ('Geboekte schaden') en de mutatie van de voor toekomstige uitkeringen gevormde voorzieningen voor te betalen schaden.

(17) Toevoeging voorziening toegezegde premiekorting

De wijziging voorziening toegezegde premiekorting betreft de in 2008 voor het jaar 2009 aanvullend benodigde voorziening naar aanleiding van toegezegde korting op de bruto premie inzake de WIA-producten. Het betreft de toevoeging ad 51.268 duizend euro, exclusief de aanwending van de voorziening ten gunste van de verdiende premies eigen rekening. Zie ook de nadere specificatie bij post 8.

(18) Bedrijfskosten

	2008 x 1.000 euro	2007 x 1.000 euro
De bedrijfskosten bestaan uit:		
Uitvoeringskosten inzake de WIA-producten	3.630	4.629
Uitvoeringskosten inzake het WAO-gat product	2.678	2.992
Algemene bedrijfskosten	790	779
Totaal	7.098	8.400

Uitvoeringskosten inzake de WIA-producten

2008
x 1.000 euro

2007
x 1.000 euro

Provisie co-assuradeuren	1.521	1.571
Provisie NV Schade	1.521	1.571
Provisie tussenpersonen	611	635
Af: provisie uit bruto premie	3.042	3.142
Administratiekosten uitvoering WIA-producten	2.595	2.699
Eenmalige extra uitvoeringskosten WIA-producten	424	1.295
Totaal	3.630	4.629

Uitvoeringskosten inzake het WAO-gat product

2008
x 1.000 euro

2007
x 1.000 euro

Administratiekosten uitvoering WAO-gat product	2.286	2.744
Eenmalige extra uitvoeringskosten WAO-gat product	392	248
Totaal	2.678	2.992

Algemene bedrijfskosten

2008
x 1.000 euro

2007
x 1.000 euro

Bezoldiging directie	204	173
Adviseurskosten	119	167
Secretariaatskosten	111	158
Bezoldiging commissarissen	95	92
Accountantskosten	79	66
Kosten actuaris	64	47
Overige	118	76
Totaal	790	779

Specificatie accountantskosten

2008
x 1.000 euro

2007
x 1.000 euro

Onderzoek van de jaarrekening door Deloitte Accountants BV	64	54
Andere controleopdrachten door Deloitte Accountants BV	15	12
	79	66

(19) Overige technische lasten eigen rekening

2008
x 1.000 euro

2007
x 1.000 euro

Onder de overige technische lasten eigen rekening zijn opgenomen:

Eenmalige uitkering WAO	8.200	0
Rente op liquide middelen	5.849	0
Afgeboekt op uitkeringen	318	0
Afgeboekte rente- en boeteoplegging	47	57
Afsluitprovisie	6	24
Overige	31	60

Totaal**14.451****141**

In 2008 heeft de directie het besluit genomen tot een eenmalige extra uitkering aan de uitkeringsgerechtigden inzake het WAO-Hiaat. Deze eenmalige uitkering zal medio 2009 plaatsvinden. De verwachte lasten ad 8.200 duizend euro zijn in 2008 ten laste van het resultaat gebracht.

(20) Toerekening technische resultaat

Eind 2008 is het technisch resultaat op de WIA-producten over de verzekeringsjaren 2006 tot en met 2008 bepaald. Aan het einde van deze driejarige periode wordt het resultaat contractueel verdeeld tussen NV Schade en de desbetreffende co-assuradeuren. In het resultaat over de boekjaren 2006, 2007 en 2008 zijn de baten en lasten op 50/50-basis verdeeld tussen NV Schade en de co-assuradeuren. Het totale technische resultaat over 2006 tot en met 2008 bedraagt 38.177 duizend euro positief. Contractueel heeft NV Schade recht op 92,5% van dit resultaat. Rekeninghoudend met de in de boekjaren 2006 en 2007 op 50/50-basis verantwoorde baten en lasten, bedraagt het effect van de toerekening van het technisch resultaat voor NV Schade 32.450 duizend euro positief.

Resultaat

Het resultaat over 2008 bedraagt 37.804 duizend euro negatief. Het op basis van artikel 24 lid 1 van de statuten gedane voorstel tot resultaatbestemming is vermeld bij de Overige gegevens.

Gemiddeld aantal werknemers

NV Schade heeft gedurende 2008 (en 2007) geen personeel in dienst gehad.

Rijswijk, 18 mei 2009

Directie:

drs. P.N. Schrage
S. van Vuure AAG

Raad van Commissarissen:

Y.G. Boersma
A. Bruggeman
H. Jager
R. Polman
C.J. van Bokkum
A.F. Graauwmans

Overige gegevens

Statutaire bepalingen

Maatschappelijk kapitaal

Conform artikel 3 lid 1 van de statuten bedraagt het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap 5.672.500 euro. Het is verdeeld in 50.000 aandelen, elk groot nominaal 113,45 euro.

Resultaatbestemming

Artikel 24 lid 1 van de statuten luidt:

De winst, die uit de vastgestelde jaarrekening blijkt, wordt als volgt aangewend:

- a. Allereerst wordt krachtens een besluit van de directie - welk besluit de goedkeuring van de raad van commissarissen behoeft - een bedrag toegevoegd aan de tot het eigen vermogen behorende Algemene Reserve die als weerstandsvermogen wordt aangehouden teneinde de gewenste solvabiliteit te bereiken dan wel te behouden, een en ander met inachtneming van het in lid 2 bepaalde;
- b. Uit de eventueel hierna resterende winst wordt krachtens besluit van de algemene vergadering van aandeelhouders uitgekeerd een bedrag van maximaal vijf procent (5%) van het op de aandelen gestorte kapitaal uitgekeerd, met dien verstande dat dit percentage wordt vervangen door dertien procent (13%), voor zover winstuitkering geschiedt aan aandeelhouders die ingevolge artikel 5, onderdeel b van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, of daarvoor in de plaats getreden bepalingen, zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting;
- c. De na de toepassing van het in onderdeel a en b bepaalde eventueel resterende winst wordt als winstreserve gereserveerd en aangewend (i) ten behoeve van premieverlaging in de boekjaren gelegen na het boekjaar waarvoor de winst is vastgesteld en/of (ii) ten behoeve van werkgemers, werknemers en voormalig werknemers naar goeddunken van de algemene vergadering van aandeelhouders die daarover bij besluit kan beschikken. Deze winstreserve is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar, met dien verstande dat negatieve resultaten en noodzakelijke toevoegingen aan het in onderdeel a bedoelde weerstandsvermogen hierop in mindering kunnen worden gebracht.

Artikel 24 lid 2 van de statuten luidt:

- a. Het bedrag dat aan het lid 1, onderdeel a bedoelde weerstandsvermogen wordt toegevoegd

is zo hoog als nodig is om te kunnen voldoen aan de binnen de vennootschap gewenste solvabiliteit, welke minimaal gelijk is aan de krachtens artikel 68 lid 1 van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 wettelijk vereiste solvabiliteit. Over de hoogte van de gewenste solvabiliteit, alsmede van het in enig jaar aan het weerstandsvermogen toe te voegen bedrag wordt door de door de vennootschap aangestelde actuaaris in samenspraak met de door de vennootschap aangestelde accountant als bedoeld in artikel 22 vooraf advies uitgebracht.

- b. Aan het weerstandsvermogen kan geen andere bestemming worden gegeven dan die als omschreven in onderdeel a van dit lid.
- c. Het weerstandsvermogen is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar, met dien verstande dat:
 1. Het weerstandsvermogen kan worden toegevoegd aan de voorziening winstdeling en kortingen, indien en voor zover de reserve weerstandsvermogen in enig jaar uitstijgt boven de binnen de vennootschap gewenste solvabiliteit, zoals omschreven in onderdeel a van dit lid;
 2. Een in enig jaar negatief resultaat van de vennootschap ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht, indien en voor zover dit resultaat niet ten laste van overige reserves kan worden gebracht.

Een handeling als bedoeld in het onder 1 en 2 bepaalde geschiedt krachtens een besluit van de directie, welk besluit de goedkeuring van de raad van commissarissen behoeft.

Artikel 24 lid 3 tot en met 5 van de statuten luidt:

3. De directie is met goedkeuring van de raad van commissarissen bevoegd te besluiten tot uitkering van een interim-dividend met inachtneming van het bepaalde in artikel 105 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en onverminderd het bepaalde in lid 1 en 2.
4. Het dividend wordt uiterlijk veertien dagen na de vaststelling betaalbaar gesteld op de wijze en ter plaatse door de directie te bepalen.
5. Vorderingen tot winstuitkeringen vervallen door een tijdsverloop van vijf jaar te rekenen van de dag van de betaalbaarstelling.

Bestemming van het resultaat

Het negatieve resultaat over 2008 komt ten laste van de algemene reserve. Het gewenste weerstandsvermogen ultimo 2008 is lager dan ultimo 2007. Hierdoor is er ruimte om de algemene reserve verder te verlagen ten gunste van de statutaire reserve (een verschuiving tussen de twee reserves op de balans). Daarnaast is er vanwege het negatieve resultaat (statutair) geen dividend uitkering mogelijk.

Op grond van de statuten en de verstrekte adviezen wordt het volgende voorgesteld:

- * Van het negatieve resultaat over 2008 ad 37.804 duizend euro wordt geen dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders.
- * Er wordt een bedrag ad 50.663 duizend euro onttrokken aan de algemene reserve, dat bestaat uit:
 - het negatieve resultaat over 2008 ad 37.804 duizend euro
 - een aanvullende onttrekking ten gunste van de statutaire reserve ad 12.859 duizend euro.
- * Een toevoeging aan de statutaire reserve ad 12.859 duizend euro.

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2008 van NV Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen te Rijswijk bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de winst- en verliesrekening over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening

van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de directie van de vennootschap heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van NV Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het verslag van de directie, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Verder zijn wij van oordeel dat de in de jaarrekening weergegeven lasten juist zijn aangewend ten behoeve van de activiteiten welke aansluiten bij de statuten van de vennootschap.

Amsterdam, 18 mei 2009

Deloitte Accountants B.V.

was getekend: C.J. de Witt RA

Nadere informatie over bestuurders

Onderstaand is nadere informatie opgenomen over de directieleden en leden van de Raad van Commissarissen van NV Schadeverzekeringen Metaal en Technische Bedrijfstakingen. De vermelde nevenfuncties relevant voor de functie bij de vennootschap betreffen functies die duidelijk maken welke belangen de desbetreffende persoon heeft te behartigen.

Directie

drs. P.N. Schrage

leeftijd: 55

in functie als directeur sinds: 6 december 2006

relevante nevenfuncties: geen

S. van Vuure AAG

leeftijd: 69

in functie als directeur sinds: 18 januari 2007

relevante nevenfuncties: geen

Raad van Commissarissen

Y.G. Boersma

leeftijd: 63

in functie als commissaris sinds: 1 juli 2001

relevante nevenfuncties: geen

C.J. van Bokkum

leeftijd: 44

in functie als commissaris sinds: 1 januari 2007

relevante nevenfuncties: geen

A. Bruggeman

leeftijd: 58

in functie als commissaris sinds: 1 juli 2004

relevante nevenfuncties:

- Algemeen secretaris CNV Bedrijvenbond
- Lid Raad van Toezicht Christelijke Hogeschool Noord-Nederland

A.F. Graauwmans

leeftijd: 51

in functie als commissaris sinds: 1 januari 2007

relevante nevenfuncties: geen

H.M. Jager

leeftijd: 68

in functie als commissaris sinds: 1 januari 1998

relevante nevenfuncties: geen

R. Polman

leeftijd: 64

in functie als commissaris sinds: 1 januari 2004

relevante nevenfuncties: geen

Colofon

NV Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen

Statutair gevestigd te Rijswijk

Kantooradres:
Burgemeester Elsenlaan 329
2282 MZ Rijswijk

Postbus 5210
2280 HE Rijswijk

Telefoon (070) 3 160 160
Telefax (070) 3 160 475

Vormgeving

Repro Mn Services

Realisatie

Mn Services NV

Druk

Den Haag Offset BV, Rijswijk

